

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

N R. 2

93. ÅRGANG

24. JANUAR

1981

**Biskop Gran holder foredrag
om synoden**

Hva er kirkerett?

Retrett hos Trappistene

Våpenkappløpet

Den femte Bispesynode sett innenfra

Biskop Gran holder foredrag i Oslo

I erkjennelse av den store betydning som den kristne familie i moderne tid har, og hvor viktig det er at verdenskirken har drøftet dette emne på den nylig avsluttede synode i Roma, hadde NKKF i Oslo innbudt biskop John W. Gran til å orientere om synodens opplegg og arbeidsgang for et bredt publikum.

Foredraget fant sted i menighetslokalet ved St. Olavs Kirke den 7. januar, og en tallrik forsamling hadde møtt opp for å høre en av de mest aktive synodefedre selv fortelle om hvordan det hele i virkeligheten fungerte.

Biskopen fortalte først hvorledes synoden var sammensatt. Han pekte på at man fra først til sist hadde hatt i tankene at basis for den femte bispesynode måtte og skulle være den biskopelige kollegialitet. Dette kom i særdeleshet til uttrykk i pavens ständige nærvær ved alle plenumsfor­samlinger. Paven innskrenkte dog, nettopp på grunnlag av dette basisvedtak, sin virksomhet til ivrig å lytte til diskusjonene, og grep meget sjelden inn i selve samtalen.

Biskop Gran gav en oversikt over de tilstedeværende biskoper, ordensforstandere, legfolk og eksperter på forskjellige teologiske og juridiske områder. Han nevnte at det ialt var 235 mennesker som på en eller annen måte hadde sitt virke i synodeaulaen, hvorav 16 ektepar fra ulike steder i verden. Det fremgikk dog at det bare var representantene fra de forskjellige bispekonferanser og andre med biskoprang som hadde stemmerett.

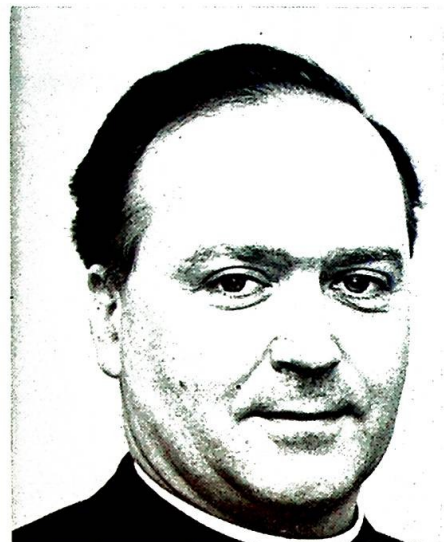
Det har i hele Den katolske kirkes historie vært sedvane at alle kirkelige diskusjoner på offentlig plan ble holdt på latin. Man har imidlertid i nyere tid foreslått, at den romersk-katolske kirke ikke mere alene kan sies å være av latinsk observans,

hvorfor latinen naturlig nok er sterkt på retur. Biskopenes gruppearbeid foregikk derfor i forskjellige sproggrupper, og det var helt naturlig at biskopene meldte seg til en eller flere sproggrupper alt etter hvilke interesser den enkelte biskop syntes å måtte ha. Biskop Gran var således tilknyttet den engelske sproggruppe. Latinen var henvist til bruk av meget få og meget gamle kuriekardinaler. Pressen hadde ingen adgang til synodeaulaen, og ingen av synodefedrene hadde kontakt med noen media utenfor aulaen. All informasjon synoden vedrørende foregikk derfor via Vatikanets Pressekontor.

Det som naturlig hadde størst interesse for de tilstedeværende, var hvilken rolle de nordiske katolikker eventuelt kunne komme til å spille når det gjaldt å påvirke avgjørelser av synodal karakter.

Biskop Gran medga at selve den ur-gamle synodeform, som man altså også i moderne tid har tatt opp igjen, sannsynligvis ikke er den rette når man skal drøfte kirkelige anliggender av en slik art, hvilket man i Roma helt tydelig er klar over. Han understreket derfor at en av grunnene til at de nordiske katolikker hadde fått så meget igjennom ved synode-diskusjonene var at man hadde tatt helt moderne metoder i bruk når det gjaldt å fremme forslag til biskopene i Roma. Han fastslo at de nordiske katolikker var de eneste som hadde et fast og konkret tekstforslag som utgangspunkt. Man fikk derfor en hel del igjennom som man i alminnelighet ikke hadde vært oppmerksom på og som derfor under andre omstendigheter ikke ville ha blitt drøftet av fedrene.

Biskopen fortalte at den nordiske bispekonferanse in plenum hadde tatt sitt utgangspunkt i det nordiske legfolks møte i Haus Ohrbeck i Os-

nabrück i sommer, selvom man med nennsom hånd hadde beskåret de 12 punkter som man etter megen og heftig diskusjon var kommet frem til. Han mente at det var biskopenes rett, idet det jo var biskopene som holdt møte, og det var biskopene som i den siste ende sammen med paven hadde den siste avgjørelse av hvordan selve kirkens holdning til disse ting skulle uttrykkes. Dette hang naturligvis også sammen med at det i stor grad avhang av å få så meget som mulig med av overnasjonal karakter og som derfor vedkom de fleste bispekonferanser.

Som det fremgikk av de 12 punkter som legfolkene i Osnabrück hadde pekt på som vesentlige var bl. a. spørsmålet om gjengifte var et av de punkter som man i moderne tid bør ha oppmerksomheten henvendt på. Biskopen pekte da også her på at det er første gang i kirkehistorien at dette viktige emne er gjenstand for åpen debatt i internasjonal kirkelig sammenheng. —

Videre var det temaet omkring de blandede ekteskaper som skapte interesse hos synodefedrene. — Det mest vanskelige emne var spørsmålet om-

kring ekteskapet som sakramente. Det var man også helt på det rene med i Osnabrück, hvor man i særlig grad i noen av arbeidsgruppene søkte å trenge inn til den teologiske kjerne i dette, og hvor man faktisk etterlyste en virkelig moderne og forståelig forklaring, ikke alene ut fra teologiske kriterier, men i overveiende grad ut fra evangeliske.

Ekteskapet som sakramente får i moderne tid i særdeleshet betydning når talen faller på døpte, men ikke troende som akter å inngå ekteskap.

Hvordan skal man forklare dette? — Eller bevise den sakramentale karakter? — Biskop Gran fortalte at bare det at temaet ble brakt på bane, av visse av kuriekardinalene ble oppfattet som en direkte provokasjon!

Et tema som sikkert også har interesse for nordiske katolikker er katolikkers holdning til Islam når det gjelder ekteskapet som livsform og sakrament. Det er en umiskjennelig kjennsgjerning at Islam er på hastig marsj også her hos oss. Er muhammedanismen da en virkelig trussel mot vår oppfattelse av ekteskapet, og kan man se den kristne dåp som et vern om den kristne tro? Det er avgjort et tema som sikkert har betydning langt utover synodens grenser, og som den kristne kirke i nær fremtid sikkert kommer til å ta avgjørende stilling til.

Selvfølgelig ble spørsmålet om interkommunion mellom den katolske og den ikke katolske ektefelle tatt opp. Det var forøvrig første gang man tok dette viktige emne opp til drøftelse, men resultatet ble nedslående.

Videre drøftet man familieplanlegging og kvinnens stilling i samfunnet, to områder som synoden ofret nok så mye arbeid på.

Biskop Gran redegjorde deretter for den måte biskopene arbeidet på under synoden. Han understreket at man var tvunget til å være med i et hektisk og krevende miljø, hvor det under ingen omstendigheter ble tillatt å slappe av bare et øyeblikk. Paven er som moderne biskop klar over, at det man beskjefstiger seg med i den ka-

tolske kirkes ledelse vedrører mennesker og menneskelige omstendigheter, så derfor tillates det ikke at man behandler disse ting på overfladisk måte. Det ble ofte langt på natt før man kunne si at man hadde hatt en arbeidsdag, og det kunne svært godt hende at når man hen ad morgenstunden mente man var ferdig med jobben, kunne bli jaget igang igjen. De fleste biskoper hadde derfor lært å sette pris på deres sekretærer, som i de fleste tilfeller var eksperter på forskjellige områder av de teologisk-juridiske disipliner som kunne tenkes berørt ved synoden.

Nå man så endelig mente å ha nådd det punkt hvor man kunne tenke seg å fremkomme med en konklusjon på drøftelsene, oppsto de virkelige vanskeligheter. Hvordan skulle man offentliggjøre synodens resultat, og hva skulle man offentliggjøre. Selvfølgelig avhenger det i den siste ende av paven, hvordan det spørsmålet skal avgjøres, men han tar meget sterkt hensyn til hva bispekollegene mener også på dette område. At det virkelig gikk hett til, ser man av at da kardinal Ratzinger, som var synodens hovedreferent, hadde utformet sin proposisjon, trakk han den i siste øyeblikk tilbake, hvorpå man måtte begynne forfra og forsøke å finne frem til noe annet og bedre i de forskjellige sproggrupper.

Biskop Gran mente dog at paven selv var nokså tilfreds med den form som synodedekretet tilslutt fikk. Paven har forøvrig ellers gitt uttrykk for at han kunne tenke seg en videre utforming av temaet omkring ekteskapet i form av et slags ekteskapscharter i likhet med FN-Charteret, eller noe i den stil, og om mulig også få det internasjonalt anerkjent.

Biskop Gran mente forøvrig helt personlig at resultatet av den femte bispesynode ikke helt sto i forhold til det store arbeide som var lagt i hele dette opplegg og de forventninger som mange hadde hatt. Han mente som det også tidligere er sagt, at selve den form og det preg disse drøftelser har, mere hører historien til.

Den nordiske bispekonferanse har

SLAVERNES APOSTLER BLIR EUROPAS NYE SKYTS- HELGENER

På fjorårets siste dag proklamerte Pave Johannes Paul to nye skytspatroner for Europa:

ST. KYRILL og ST. METODIUS

Disse to brødre, som tilhørte en gammel patricierslekt i Tesaloniki (Saloniki) i Hellas, ble av den østromerske keiser i midten av det niende århundre sendt som misjonærer, først til Chasarerne, så i 863 til Slaverne (i dagens Tsjekkoslovakia og Ungarn).

De innførte det nylig formaliserte slaviske sprog i liturgien, hvortil de benyttet en rekke av dem spesielt utformede skrifttegn som ble opprinnelsen til det slaviske alfabet. Dette liturgiske sprog har forblitt i bruk helt opp til vår egen tid.

St. Kyrill (det var hans klosteravn, egentlig het han Konstantin) døde i Roma den 14. februar 869. Metodius ble erkebiskop og fortsatte misjonsarbeidet til sin død i 885.

SS. Kyrill og Metodius regnes som slavernes apostler. Festdag: 14. februar.

derfor også sammensatt forslag til myndighetene i Roma om hvordan man eventuelt i fremtiden bør gå frem ved slike anledninger.

Det var en meget givende kveld, og mange, ikke minst menn, var møtt opp. Det skal for fullstendighetens skyld tilføyes at det etter biskopens redegjørelse var leilighet til å stille spørsmål. Dessverre var man nådd så langt på kvelden at en virkelig drøftelse av visse momenter omkring den femte bispesynode måtte utelates.

S. R.

Ifølge moseloven var en kvinne uren etter et barns fødsel. Førti dager etter en gutts, 80 dager etter en pikes fødsel. Når denne tid var til ende skulle hun i templet ofre et lam og en due, eller hvis hun var fattig, to duer. — Hvoretter hun så av presten ble erklært for ren.

Moselov? — Javel. Det er vel neppe det vi tenker så meget på på den tid av året, eller i det hele tatt, når vi skal driste oss til å tenke i kirkelig sammenheng. Kanskje ikke det, men hvis vi tenker dypt nok, så kommer vi sikkert ikke helt utenom, at en stor del av den tankegang som ligger til grunn for vår oppfattelse av religiøs adferd har sin opprinnelse i nettopp moseloven.

Nå kan det selvfølgelig sies mye om denne lov og det adferdsmønster som denne gamle jødiske lovgivning angir retningslinjene for. Men det er jo ganske betegnende, tross alt, at man i vår kulturkrets ennå flere tusen år etter moseloven har fått sin endelige form, går rundt med bevisstheten om, mere eller mindre naturligvis, at den allikevel har sin betydning.

Selvfølgelig kan man si at en idébakgrunn som den som her er angitt, er ikke vår og har ikke noe å gjøre i vår tankeverden. Nei, det kan vi godt være enige om. De fleste av oss vil sikkert ryste på hodet når vi snakker om urene kvinner osv. i den dur. Vi bør også gjøre det, for selvfølgelig er kvinner hverken mere eller mindre urene, hverken i åndelig eller i mere normal betydning enn menn er det. Det er da heller ikke det man skal henge seg opp på.

I gammeltestamentlig tid, og en stor del av den nytestamentlige også for den saks skyld, tenkte man i de baner. Og for kirken har det hatt betydning nettopp å understreke samhörigheten med den kulturkrets hvori den opprinnelig har hatt sitt utgangspunkt. Resultatet av en slik tankegang er for eksempel kyndelmessfesten, som i hvert fall her i Norden har hatt så stor betydning gjennom tidene, selvom tyngdepunktet har falt på noe annet enn det som opprinnelig var meningen.

Når vi feirer kyndelmesse, så peker kirken på at Jesus og Maria ikke alene peker i retning av menneskers frelse, men de trår frem som store eksempler for mennesker også. — Det var skikk på deres tid og på de steder hvor de ferdedes, at man oppførte seg på den måten som her er angitt.

Moselovens verden var en del av den kultur hvori den hellige familie befant seg, og en del av den tankegang som man ikke kunne tenke seg foruten.

Det var derfor en helt selvsagt sak at man for å vise sin ydmykhet overfor skaperverket, respektfullt underkastet seg lovens bestemmelser. Det kan godt være at vi kan kalle det sedvane, men det kan også godt være at det nettopp var forståelsen av å være i samfunn med den som hadde foranlediget lovens bud. Her er det vi som moderne mennesker kanskje bør stanse opp et øyeblikk og vurdere vårt personlige forhold til en slik sak.

Og her det kirken peker på, at selv den hellige familie på dette punkt viser mennesker til enhver tid hvilken vei man kan gå. Det er selvfølgelig noe nonsens å si at Jesus og Maria skulle renses,

(Forts. side 18)

KIRKERETT

Hvorfor og hva er den egentlig?

Av Gerard Vranken

Det hersker en del usikkerhet, for ikke å si skepsis og uvilje overfor begrepet «Kirkerett». Er det nødvendig med en juridisk institusjon? Kan vi ikke klare oss med kjærlighetens evangelium? Hva har en vanlig katolikk å gjøre med kirkeretten?

Det annet Vatikankonsils dekret om Kirken sier om struktur og ånd: «Man må vokte seg for å betrakte det hierarkisk oppbyggede samfunn og Kristi mystiske legeme, den synlige forsamling og det åndelige fellesskap, den jordiske kirke og den kirke som er rik på himmelens goder, som to forskjellige ting. De utgjør tvertimot én sammensatt virkelighet som består av et menneskelig og et guddommelig element.» (Lumen Gentium nr. 8).

Hvis en forsøker å uttrykke i konkrete detaljer Pauli sammenligning at kirken er Kristi legeme, så kunne en kanskje si at nåden og kjærligheten er legemets livgivende blodkrets, mens den juridiske institusjon er skjelettet som holder det hele sammen. Begge deler er hver på sin måte nødvendig, fordi kirken er et fellesskap, et samfunn av mennesker som Guds nåde virker i og forener.

Et samfunn må ha visse «spilleregler». Skal vi spille bridge, må vi først avtale om vi skal telle poengene etter Culbertson eller Vienna-systemet. Og en rugbyspiller må omstille seg for å spille med i et fotballteam. Og overalt er visse grunnprinsipper (fair play, ingen bestikkelser) som har almen gyldighet, som hverken settes opp eller kan avskaffes ved avtalte spilleregler.

Eller ta trafikkreglene som eksempel. Det er et generelt, etisk prinsipp at enhver må kjøre hensynsfullt og ikke bringe sine medtrafikanter liv i fare. Så kommer myndighetene i de enkelte stater og bestemmer de nærmere detaljer: at alle alltid skal kjø-

Pavene har selv i nåtiden tatt initiativ til å reformere kirkeretten.

re på den høyre, eller i noen land alltid på den venstre halvdel av veien. Dette er i og for seg hipp som happ, en tilfeldig, men nødvendig presisering, som forplikter hver enkelt trafikant, men som myndighetene kunne forandre (slik som det faktisk skjedde i Sverige, da venstrekjøringen ble lagt om til høyrekjøring). Men myndighetene kan aldri bestemme at nå skal det være tillatt å kjøre uvørent.

Anvender vi nå denne distinksjon mellom etikk og jus på ekteskapet, så er å si: Ekteskapeleg livsvarig troskap er et etisk, moralsk prinsipp. Kirkeretten derimot kan bestemme konkrete betingelser: hvordan et ekteskap skal inngås (for katolikker: overfor en prest og to vitner), hvordan et ekteskaps eventuelle ugyldighet skal bevises. Disse regler kan justeres, forenkles, ajourføres med nyere psykologiske innsikter, slik som at nå «lack of due discretion» mangelfull åndelig modenhet) anerkjennes i ekteskapsprosesser som eventuell ugyldighetsårsak.

* * *

Etter at man i over 1000 år hadde klart seg med de ymse kirkerettslige bestemmelser som konsiler og synoder hadde utstedt, følte det stadig mer behov for en enhetlig, almengyldig og oversiktlig lovgivning. Gracians dekret i 1140 var et første forsøk på en slik systematisk samling. I innhold og anordning av stoffet er sakramentene utslaggivende. Flere paver publiserer så offisielle «dekretalier»: Gregor IX i 1324, Bonifatius VIII, Clemens V og Johannes XXII. Da så boktrykkerkunsten kom, ble det lettere å utgi alle disse samlinger i ett, under navnet «Corpus Iuris Canonici».

Det store reformkonsil i Trient (1545-63) har ved siden av sine dogmatiske formuleringer (om rettfærdiggjørelse, om sakramentene) viet mange sesjoner til å drøfte praktiske kirkerettslige reformer. Senere kom pavelige og lokalrettslige instruksjoner i hopetall, slik at man ved slutten av det forrige århundre sto overfor en historisk-juridisk jungel av paragrafer.

(Forts. side 18)

Retrett i Laval

Av Marit Flagestad

Langs forskjellige veier kan et menneske komme til et punkt hvor alt annet synes uvesentlig i forhold til dette ene: Å få leve i Guds nærhet, få lære ham å kjenne og bli mer og mer forenet med ham. Man har kanskje levet et aktivt liv, man er blitt stimulert av oppgaver og av resultater av egen innsats. Men en dag blir man ikke lenger stimulert. Oppgavene blir kun en plikt, selv gode resultater har underordnet interesse. Det man ønsker seg og lengter etter, er et liv i bønn og åndelig fordypelse.

Den unge som kommer i denne situasjon, vil kunne finne veien til et kontemplativt kloster hvor han blir tatt i mot og får hjelp til å leve et liv i samsvar med sin lengsel. Men hva med den middelaldrende, eller med den unge som allerede har bånd på seg som hindrer ham i å gå i kloster?

De fleste vil trenge hjelp utenfra for å kunne møte sin situasjon og virkeliggjøre det som var Guds hensikt med å skape denne lengselen. Men hvor kan man få slik hjelp. Nesten alle stiller seg uforstående. I et sekularisert samfunn kan selv de geistlige ha vanskelig for å gjenkjenne menneskenes åndelige behov.

I mellomtiden fordyper man seg i åndelig lesning. Thomas Merton som en kontemplativ fra vår egen tid har mye å gi. Hos ham møter man en livsform og en tradisjon som svarer til ens egen lengsel, en spiritualitet som man gjerne vil bli bedre kjent med. Hans søstre, cisterciensernonne, har et kloster i Laval i nordvest-Frankrike. Der er det en norsk søster, og dit er man velkommen.

Jeg reiste til Laval med forventning om en stor opplevelse, men kanskje uten særlig håp om å få personlig hjelp. Den middelaldrende er pr. definisjon en uinteressant person. Det er noe annet med en ung som kan

Den hellige messe og korbønnen er den åndelige krumtapp om hvilket alt dreier seg i et kontemplativt kloster.

være en fremtidig novise. En overraskelse møtte meg: I Laval blir hvert enkelt menneske møtt med interesse og omsorg. Når man kommer med en slik lengsel etter Gud, får man høre at dette svarer til deres eget kall. Man får inntrykk av at dette kall ikke bare er å få lære Gud å kjenne og bli forenet med ham, men også å hjelpe andre til å leve et tilsvarende liv. Klosteret har forøvrig god rekruttering, for tiden har det 17 noviser.

Som svar på mine spørsmål fikk jeg innføring i cisterciensernes livsform og det de bygger sitt liv på. I bøker fra deres bibliotek kunne jeg lese deres historie og fordype meg i cisterciensnerfedrenes tanker. Viktig er St. Bernards kommentar til avsnittet om ydmykhet i St. Benedikts munkeregul. Cistercienserne ser ydmykhet som en grunnleggende forutsetning for å lære Gud å kjenne.

Hva mener de så med ydmykhet? Det er å akseptere sannheten om seg selv, godta seg selv slik man er og andre slik de er. Det er å leve i sannhet og enkelhet. Hvordan kan man finne veien til ydmykhet? Ved å leve

i Guds nærvær, for derved lærer man seg selv å kjenne på godt og vondt, og man lærer samtidig Guds kjærlighet å kjenne, den som menneskene er invitert til å bli deltaktig i.

Jeg kan stille alle spørsmål. Sr. Ina svarer og kommer med sine refleksjoner. Hun deler med seg både det hun allerede har tilegnet seg og det hun fremdeles arbeider med å trenge inn i. Slik blir samtalen inspirerende og tankene lette å oppfatte. Men jeg føler hele tiden at jeg befinner meg i et dilemma. Jeg er for gammel til å begynne å leve mitt liv som kontemplativ, det vil si til å bli cisterciensernonne. Hva kan Gud mene med å gi meg slik lengsel når den ikke kan oppfylles? «Du kan leve det samme livet der du er», sier Sr. Ina. Jeg skjønner ikke hva hun mener. Kan man leve som kontemplativ uten å gå i kloster?

Langsamt gikk det opp for meg — delvis gjennom våre samtaler og delvis gjennom lesning av Merton: Det er ikke noe prinsipielt skille mellom et kontemplativt liv i et kloster og et tilsvarende liv utenfor klosteret.

I bøker fra sine senere år, f. eks.

«Life and Holiness» fra 1963, skriver Merton om dette. Han sier at det er mange modne mennesker som får et kontemplativt kall som de må leve der de befinner seg. For de profesjonelle, de kontemplative munkene og nonner, ser han en oppgave i å rettlede og hjelpe slike mennesker, som ofte må leve sitt kontemplative kall under ugunstige omstendigheter.

Det å leve kontemplativt, det betyr i alle tilfeller å møte Gud i ensomhet. Det er derigjennom man kan lære seg selv å kjenne og finne frem til sitt virkelige jeg slik det er bak fasaden. Når man så får kontakt med sitt virkelige jeg, får man også samtidig kontakt med Gud, slik at man kan lære ham å kjenne og bli forenet med ham.

Så forskjellen ligger på det praktiske plan, ikke på det prinsipielle. Det kan være et problem å finne den nødvendige stillhet. Utenom klosteret må man unnvære den støtten det er å tilhøre et fellesskap hvor alle har den samme lengsel og det samme mål. Og når følsomheten og sårbarheten kommer som en følge av at man oppgir det skall som mennesker vanligvis omgir seg med, da kan man saktens trenge rettleiding og hjelp. Men i som utenfor klosteret må man møte andre mennesker når man er sårbar og uten skall. Det er en skole i ydmykhet.

Med takknemlighet tenker jeg på at det fins steder som Laval, hvor jeg selv og andre i samme situasjon kan få rettleiding og nytt mot. Og det gir frimodighet å tenke på at Sr. Ina og hennes søstre ber — også for oss i vårt materialistiske og sekulariserte Norge.

Stadig gjenopplever jeg det som var høydepunktet i Laval: Timene i kapellet. En liturgi som uttrykte åndelig overskudd. Uvegerlig ble man stemt til å dvele ved Kristi oppstandelse, ved hans seier over det onde. Det er denne seier som på nytt og på nytt gir spire til håp hver gang man i ensomhet klamrer seg til Kristi kors og forener seg med ham i hans angst og smerte.

Søster Ina er cistercienserinde og kommer fra Norge.

UNGARSKKE SKOLEELEVER FÅR STUDERE BIBELEN

STUTTGART (UBS): For første gang siden den annen verdenskrig får elevene ved videregående skoler i Ungarn studere Bibelen som del av skolepensumet. Men det understrekes at dette skal være del av litteraturundervisningen. Timene skal hverken ha religiøst eller antireligiøst innhold. Det er det britiske studiesenteret for religiøse forhold i Øst-Europa, Keston College, som melder dette.

Det er fra kommende år bibelavsnitt skal med i pensum i litteratur ved de videregående skolene i Ungarn. Det betyr at under 20 prosent av elevene i dette skoleslaget blir berørt av nyordningen. Den obligatoriske undervisningen i ateisme fortsetter.

Det ungariske undervisningsdepartementet tok nylig opp denne saken i sitt blad Kozneveles. Artikkelforfatteren, pedagogen Gyorgy Verse nyi, skrev at avgjørelsen om å sette Bibelen på litteraturpensumet kom som svar på «rettferdige krav». Han skrev at kjennskap til Bibelen er nødvendig for å forstå flere av de største verkene i verdenslitteraturen.

ØKUMENISK BISKOP ?

Et usedvanlig forslag er fremkommet i England: en økumenisk biskop for seks forskjellige protestantiske trossamfunn i Swindon-området ved Oxford. Den «økumeniske biskop» skal i så fall samtidig fungere som anglikansk biskop, metodistisk distriktspresident og reformert moderator. Baptister og «Kristi Kirke» deltar også i samarbeidet, som skal vedtas av en delegatforsamling som representerer 100.000 protestanter.

HOPSDAL & DAHL A/S

Aut. Installatør, TV-, Radio-
og Utstyrsforretning
TORNØEGARDEN - BERGEN

Våpenkappløpet er ikke bare politikk . . .

— Våpenkappløpet er ikke «bare politikk». Også spørsmål av denne typen er underlagt vårt etiske ansvar som kirke, sier prosten på Elverum, Gunnar Stålsett. — En av de store utfordringene vi har nå er å trekke linjene fra kirkekomiteer som snakker om nedrustning og ut til hverdagen i menighetene, sier Stålsett. Og har forslag til hvordan nedrustnings-spørsmål kan tas opp i prekenen, liturgien, undervisningen, konfirmantarbeidet og i aksjoner.

— I prekenen bør vi prester bli flinkere til å komme med konkrete eksempler som kan belyse den etiske konflikten mellom rustningskappløpet og vårt ansvar for utviklingslandene, sier Gunnar Stålsett. — Vi trenger ikke holde lange politiske utredninger, men kort og enkelt vise til nøkterne tall og kjennsgjerninger alle kan godta, uansett politisk oppfatning. Dette skjerper vår samvittighet for denne konflikten, som personer og samfunn.

Det neste skrittet, å følge opp impulsene fra prekenen, hviler på den enkelte kristne i hans sammenheng, mener Stålsett. — Det vi kan gjøre fra prekestolen er å få fram at våpenkappløpet strider mot kristen etikk. Men de konkrete politiske midlene for å snu rustningen, kan vi som forkynnere ikke gi oppskriften på. Selvom jeg har min personlige oppfatning av forhåndslagring, NATO-medlemskap, atomraketter i Europa, hører ikke dette med i forkynnelsen.

Framveksten av menighetsskolen og lignende åpner for at også rustningsproblemene og en rettferdig fordeling av verdens ressurser kan komme på programmet for kirkelig undervisning, mener Stålsett. — På denne måten kan vi bygge bro mellom det kirken tenker om dette og det øvrige samfunnet, slik at vi ikke fortsetter å leve i to hermetisk lukkede båser.

— Konfirmantundervisningen må bruke eksempler fra den verden unge

Er våpenkappløpet også en etisk utfordring til de som bekjenner seg til kristendommen?

mennesker kjenner fra sitt lokalmiljø og fra massemedia, fortsetter Stålsett. — Vi må få fram at rustningsopp-løpet ikke er «bare politikk», men en del av en verden der de er ansvarlige for å gjøre noe med urettferdigheten.

— Den nye høymesseordningen åpner for å be for konkrete saker eller begivenheter, sier Stålsett. — Nå før Madrid-konferansen om sikkerhet og samarbeid i Europa, i november, er dette ett eksempel på noe som hører med i menighetens forbønn. Men, akkurat på dette punktet må vi arbeide for at det ikke utelukkende er presten som i sin visdom formulerer slike bønne-emner. Dette må kunne forbedres på en måte som får menigheten til å føle det som sitt anliggende.

En annen forbønns-form er å holde spesielle tema-gudstjenester som informerer om nedrustningsproblemene, gir bibelsk perspektiv på dem og legger vekt på forbønnen.

Endelig peker Stålsett på muligheten til å holde aksjoner for å belyse

én problemstilling, for eksempel forholdet mellom våpenkappløpet og fattigdommen i verden. — På denne måten kan menighetene gi vår utenriksledelse impulser og støtte i aktivt arbeid for en ny internasjonal økonomisk ordning, sier prost Gunnar Stålsett. Kirkeaktuelt.

ITALIENSK KATEDRAL PLYNDRET

Katedralen i Prato nær Firenze er nylig blitt plyndret. Den samlede verdi av de stjålne lysestaker og relikviskrin anslås til rundt 8,8 mill. Nkr. Biskop Pietro Fiordelli av Prato betegnet tyveriet som en ørefik for befolkningens religiose følelser.

THRONSEN & CO.

BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgt. 3 b, Oslo

Telefon 20 40 02 - 20 70 02

Et mulig skritt mot nedrustning

Et mulig skritt mot nedrustning

Nordmenn flest mener at Norge må ha nok militær styrke til et forsvar, men ønsker ikke at dette forsvaret skal ha målsettinger utover det. Den forsvars-sammenhengen vi står i, en av de store militære blokkene, gjør oss til deler i et system der de voksende våpenlagrene rommer nok djvelskap til å utslette livet på jorden mange ganger. Går det an å arbeide for å snu dette, uten å gjenta de urealistiske kravene om full nedrustning?

— Ja kanskje, sier Skjelsbæk, universitetslektor i statsvitenskap i Oslo.

— NATO løper ingen risiko ved å ha 30-40 prosent mindre styrke enn motparten.

— Dagens utgangspunkt for militær tenkning på begge sider svinger mellom ønsket om balanse og kjernefysisk overlegenhet, sier Skjelsbæk.

— En viktig psykologisk faktor å være klar over er tendensen til å undervurdere seg selv og overvurdere motparten. Stormaktspolitikernes ønske om å bruke militær makt som statussymbol og politisk utpressingsmiddel spiller også inn. Følgen av det hele er at rustningen drives stadig videre.

— Vi trenger en annen tankemodell enn disse som er skissert her, sier Skjelsbæk. — Vi kunne kalle den «tilsiktet underlegenhet». Utfra vanlig militær tankegang trenger nemlig en forsvarer betydelig mindre styrke enn en angriper. Med 30-40 prosents underlegenhet ville ikke vår militærblokk løpe noen risiko. Og hvis dette ble gjort klart for motparten, ville det virke sterkt dempende på opprustningen, ganske enkelt fordi motparten ikke lenger ville trenge så store våpenlagre. Det sterke økonomiske presset kapprustningen legger på samfunnet, særlig i øst, kunne lettes. I så fall ville de brede lag av folk der bli oppmerksomme på den muligheten. Alt dette ville ha innlysende virkninger på forhandlingsklimaet.

— Selvsagt er det mange problemer knyttet til en så enkel tanke som denne, sier Skjelsbæk. — Lokalt er balanseforholdet mellom supermaktene ofte annerledes enn i verdenssammenheng. Ett eksempel er sammenstillingen Norge alene mot Sovjet. Men, ser vi på helheten, er prinsippet om tilsiktet underlegenhet brukbart.

Kjell Skjelsbæk sier at også enkelte militære tenker i lignende baner som dette. Tanken om bevisst å velge kjernefysisk underlegenhet har han fra — av alle — en av dem som tidligere hevdet at USA skulle løse internasjonale konflikter ved raskt å bevege seg mot atomkrig-stupet, og dermed skremme motparten til retrett, «brinkmanship-strategien»

— Det var tanken på at Sovjetunionen i alle år til da hadde vært underlegne, som i 1970 fikk Thomas Schelling til å stille spørsmålet om en slik underlegenhet på det kjernefysiske området egentlig er noen risiko, sier Kjell Skjelsbæk.

Kanskje norske menigheter kan si noe om våpenkappløpet ved å begynne å stille samme spørsmålet?

Kirkeaktuelt

KIRKELIG UTVALG FORSVARER MILITÆRNEKTING PÅ SAMVITTIGHETSGRUNNLAG

OSLO (KIT): Sosial-etisk utvalg under Kirkerådet sa nylig i en uttalelse til Justisdepartementet at det for kirken ikke er viktig om en søknad om å slippe militærtjeneste uttrykkes i kristelig, human-etisk eller politisk språk. «Poenget for oss er å kjempe for samvittighetsfrihetens rett i et samfunn», heter det i uttalelsen. Den er en høringsuttalelse til det offentlige Verneplikutvalgets innstilling, NOU 1979:51. Utvalgets uttalelse er vedtatt mot én stemme.

Sosial-etisk utvalg minner om at det innen Den norske kirke de senere årene har vært arbeidet grundig med spørsmålene rundt militærneking av overbevisningsgrunner.

Allerede i 1969 uttalte Bispemøtet at situasjonsbetinget militærneking kan være like etisk høyverdig som neking på generelt pasifistisk grunnlag. Bispemøtet gjentok dette i november ifjor. Norsk lov har ennå ikke åpnet for en slik likestilling. Nyelig sa justisminister Oddvar Berrefjord at han er mot å endre loven på dette punktet.

Utvalget sier at den etiske tankegangen bak det kirken har sagt om dette spørsmålet er at retten til å slippe militærtjeneste av overbevisningsgrunner må forankres i samvittighetsfriheten som en grunnleggende menneskerett. En slik menneskerett kan bare settes til side dersom rettsstaten trues, mener utvalget. Utvalget kan ikke se at det er tilfelle i denne saken.

Sosial-etisk utvalg mener det ikke er grunnlag for å skille mellom absolute og situasjonsbetingede grunner for militærneking. «Innenfor sosial-etikken vil det alltid være slik at de rette handlinger fremkommer i møtet mellom norm og situasjon. Det er derfor en etisk plikt å analysere en situasjon for å finne fram til rett normanvendelse i denne situasjonen», heter det.

Det understrekes at både den som nekter og den som godtar militærtjeneste er like sterkt bundet av sin samvittighet. «Det springende punkt .. er derfor ikke om søknaden .. er situasjonsbetinget eller ikke, men at det dreier seg om en alvorlig samvittighetsoverbevisning», sier utvalget.

På denne bakgrunnen støtter Sosial-etisk utvalg under Kirkerådet at «det åpnes adgang til fritak fra militærtjeneste når det kommer i konflikt med den enkeltes alvorlige overbevisning».

Allslags snekkerarbeid utføres
REIDAR MYRVOLD & SØN

Glads vei 23, Grefsen
Tlf. 21 18 32

Om vennefamilietjenesten i Kristiansand

Av Liv Kofoed

Da Flyktningerådet i Kristiansand høsten 1979 fikk beskjed om at ca. 60 vietnamesiske flyktninger skulle komme, var dette en helt ny situasjon for dem.

Her var det plutselig 60 mennesker som kom til helt nye og annerledes forhold enn det de var vant til. De hadde vært igjennom mye vondt og var engstelige for hva fremtiden ville bringe.

De aller fleste hadde heller ikke noe ønske om å komme til Norge, men pga. at de var tatt opp av norske båter og av forskjellige grunner ikke kom til det landet de ønsket, ble de sendt til Norge.

Spørsmålet ble da: hva kunne gjøres for disse menneskene så de ville føle seg velkomne og trygge her hos oss?

Judith Egeland kom da med idéen om vennefamilier, en idé som Agder Bispedømmerråd grep og satte i gang ved at de fikk midler fra Strømmes Mindefond til å betale en som kunne ta seg av dette arbeidet.

Det første som ble gjort var gjennom annonse i dagspressen å invitere alle interesserte til et informasjonskurs som ble fulgt opp av 3 kurskvelder for dem som kunne tenke seg å være vennefamilier.

Det var stor oppslutning, og det som var spennende var hvilke motiver de fremmøtte hadde for å ønske å være vennefamilie. Det hadde fremkommet mange motforestillinger fra Judith Egelands kolleger og andre innen flyktningerådet som mente dette var en lite gunstig ordning. De var redde flyktningene ville bli umyndiggjort av overaktive norsk familier, at det ville bli sydd puter under armene på dem og at det hele ville virke mot sin hensikt.

Men vi tok sjansen, og det har vist seg at 90 % av disse familiene hadde en sunn forståelse av hva det dreiet seg om. Det har oppstått et fint forhold mellom vietnameserne og deres

norske venner, og mellom vennefamiliene og meg, noe som er viktig, da jeg som daglig leder av vennefamilietjenesten står i daglig kontakt og samarbeider med flyktningerådet.

Senere har vi gått bort fra disse kurskveldene, og heller innkalt de vennefamiliene som har vært aktuelle til et informasjons- og veiledningsmøte på flyktningerådets kontor. Vi har jo etter hvert skaffet oss noe mer erfaring og kjennskap til vietnameserne og kan bedre veilede i praktiske problemer.

Som regel har vi også med en allerede fungerende vennefamilie som kan fortelle om sin erfaring.

Noen av de tingene vi tar opp er følgende:

Judith Egeland orienterer om flyktningerådet og om de forpliktelser de har overfor flyktningene, og om skolesituasjonen. Videre kommer vi inn på alle de situasjoner vennefamilie kan bli stilt overfor, og deres holdninger til disse. Jeg vil her få innskytte at dette er en helt *frivillig* ordning, og vi pålegger ikke vennefamiliene noen oppgaver, og at det er opp til hver enkelt familie hvordan de vil

Spesialforretningen i
RUSTFRITTE STÅLARTIKLER
KNUT JUUL CHRISTIANSEN
Wesselsgt. 3 (indre gård) - Oslo 1

Telefon

(02) 33 36 24
33 55 25

Telegr.adr.:
Rustfriknut

ta seg av sine vietnamesiske venner.

Det eneste vi påpeker som meget viktig er at vennefamiliene ikke motarbeider flyktningerådet fordi om det er ting de er uenige i, men heller oppsøker oss og diskuterer tingene.

Det å sette flyktningene opp mot flyktningerådet faller bare tilbake på flyktningene selv. Men det er jo allikevel mange praktiske oppgaver som vennefamiliene finner det naturlig å påta seg, som veiledning og kjøp av klær og sko, da særlig vintergarderobe.

Noe veiledning om norske matvarer trenger de også, men det har også vist seg at vietnameserne selv har klart disse oppgaver etter å ha vært i norske hjem, hjulpet til på kjøkkenet og sett hvordan vi kler oss.

I utflyttingsfasen til faste boliger har også vennefamiliene vært til stor

Kongregasjonen for Troslæren

Erklæring om eutanasi

(medlidenhetsdrap)

Innledning

De rettigheter og verdier som angår mennesket som person, inntar en viktig plass blant de spørsmål som blir diskutert idag. Med stort alvor bekreftet således det 2. Vatikankonsil på nytt den menneskelige persons høye verdighet, og på særlig måte hans eller hennes rett til å leve. Følgelig fordømte konsilet forbrytelser mot livet, «slik som enhver form for mord, folkemord, abort, medlidensdrap eller overlagt selvmord» (Kirken i verden av idag, 27).

Senere har Kongregasjonen for Troslæren minnet alle troende om den katolske lære om fremkalt abort. ¹⁾ Kongregasjonen finner det nu betimelig å fremsette kirkenes lære om eutanasi. Flerfoldige ganger har pavene i vår tid utredet prinsippene på dette område, og disse prinsipper står fullt ut ved makt. ²⁾ Men de senere års fremskritt i den medisinske vitenskap har aktualisert nye sider ved eutanasi spørsmålet. Disse nye aspekter krever en videregående utredning på det etiske plan.

I moderne samfunn blir ofte til og med menneskelivets fundamentale verdier gjenstand for debatt, og kulturelle forandringer virker inn på synet på lidelse og død. Dessuten har medisinen utvidet sine muligheter til å helbrede og til å forlenge livet under særlige omstendigheter, slik at det iblant reiser moralske problemer. I denne situasjon føler mange mennesker betydelig uro, for eksempel i forbindelse med langt fremskreden alderdom og død. De begynner også å spørre seg om de har rett til å fremkalle en «lett død» for seg selv eller for medmennesker. Dette vil redusere lidelsene, og det synes dem mer i harmoni med menneskelig verdighet.

Flere bispekonferanser har lagt frem spørsmål angående dette emnet for Kongregasjonen for Troslæren. Kongregasjonen har innhentet uttalelser fra eksperter på felter som angår eutanasiens forskjellige aspekter, og ønsker nu med denne erklæring å besvare biskopenes spørsmål. Man vil med dette hjelpe dem til å formidle den rette lære til de troende de har omsorg for, og man vil gi dem momenter til ettertanke som de kan legge frem for offentlige myndigheter når det gjelder denne alvorlige sak.

De betraktninger som fremkommer i dette dokument, angår i første rekke alle dem som tror på Kristus og setter sin lit til ham. Ved sitt liv, sin død og sin oppstandelse har Kristus gitt tilværelsen, og særlig den kristnes død, en ny mening, som apostelen Paulus sier: «Lever vi, så lever vi for Herren, og død vi, så dør vi for Herren» (Rom. 14, 8; kfr. Fil. 1, 20).

Mange mennesker bekjenner seg til andre religioner, men deler vår tro på Gud som livets skaper, opprettholder og herre. Av disse vil mange være enige med oss i at denne tro gir hvert menneske en høy verdighet og garanterer respekt for ham eller henne.

Man håper at denne erklæring vil møte bifall hos mange mennesker av god vilje, som tross filosofisk og ideologisk uenighet har en våken bevissthet om menneskets rettigheter. I de senere år er disse rettigheter

også blitt proklamert gjennom erklæringer fra internasjonale kongresser. ³⁾ Siden det her er tale om grunnleggende rettigheter som gjelder ethvert menneske uten forbehold, er det åpenbart galt å benekte deres almen gyldighet ved å argumentere ut fra politisk pluralisme eller religiøs frihet.

I. Menneskelivets verdi.

Mennesklivet er grunnlaget for alle goder, og det er nødvendig som utgangspunkt og betingelse for all menneskelig aktivitet og alt samfunnsliv. De fleste mennesker betrakter livet som hellig, og mener at ingen har lov til å råde over det etter behag. Men de troende ser noe større i livet, nemlig en Guds kjærlighets gave som de er kalt til å ta vare på og gjøre fruktbringende. Det er den sistnevnte betraktningmåte som fører til følgende onsekvenser:

1. Ingen kan rette angrep mot en uskyldig persons liv uten å gå imot Guds kjærlighet til vedkommende, uten å krenke en grunnleggende rettighet, og altså uten å begå en ytterst alvorlig forbrytelse. ⁴⁾

2. Enhver har plikt til å leve sitt liv i overensstemmelse med Guds plan. Livet er betrodd det enkelte individ som et gode. Det må frembringe frukter allerede her på jorden, men først i det evige liv når det frem til fullkommenhet.

3. Å volde sin egen død med overlegg, altså selvmord, er derfor like galt som mord. Når en person begår en slik handling, må det betraktes som en avvísning av Guds herredømme og kjærlige plan. Selvmord er ofte også en avvísning av kjærligheten til en selv og en fornektelse av det naturlige instinkt til å ville leve. Det kan være en flukt fra forpliktelser overfor ens neste, forskjellige grupper eller hele samfunnet, forpliktelser ut fra rettferdighet eller barmhjertighet. Det er likevel alminnelig anerkjent at det stundom er psykologiske faktorer tilstede som kan redusere ansvaret eller endog ta det bort.

Man kan imidlertid skille klart mellom selvmord og det å ofre sitt liv. En person kan ofre sitt liv eller sette det i fare for et gode av høyere rang, slik som Guds ære, sjelers frelse eller tjeneste for sine brødre (Kfr. Joh. 15, 14).

II. Eutanasi.

For å kunne behandle eutanasi spørsmålet på tilbørlig måte er det først nødvendig å definere de ordene som anvendes.

Etymologisk sett ble ordet *euthanasia* opprinnelig brukt om en *lett død* uten svære lidelser. Idag tenker man ikke lenger på den opprinnelige betydning av ordet, men bruker det om medisinsk behandling for å redusere lidelser ved sykdom eller dødsdram, noen ganger med fare for å forkorte livet. Endelig blir ordet eutanasi brukt i en mer spesiell betydning: Det betyr *medlidenshetsdrap* for å gjøre slutt på voldsomme lidelser eller

spare abnorme barn, mentalt syke eller uhelbredelig syke for et ulykkelig liv, kanskje i mange år. Slike mennesker kan også bli en tung byrde for sine familier og for samfunnet.

Det er derfor nødvendig å definere klart i hvilken betydning ordet blir brukt i dette dokument.

Med eutanasi menes en handling eller unnlatelse som forårsaker død eller har til hensikt å forårsake død for å eliminere lidelse. Det er altså viljens hensikt og de metoder som benyttes som angir rammen for bruken av ordet eutanasi.

Det er nødvendig å slå fast på nytt at intet forhold og ingen person på noen måte kan rettferdiggjøre at et uskyldig menneske blir drept, hverken et foster på tidlig eller sent stadium, et barn eller en voksen, en gammel eller en som lider av en uhelbredelig sykdom, eller en døende. Videre har ingen rett til å be om denne drapshandling, hverken for seg selv eller for en annen person som han eller hun har ansvar for. Heller ikke kan han eller hun gi sin tillatelse til den, direkte eller indirekte. Ingen myndighet er berettiget til å anbefale eller gi tillatelse til enslik handling. For det gjelder krenkelse av den guddommelige lov, krenkelse av menneskets verdighet, en forbrytelse mot livet, et angrep på mennesket.

På grunn av langvarige og nesten utholdelige lidelser, av dypt personlige eller andre grunner, kan mennesket komme til å tro at de har lov til å be om å få dø. Den personlige skyld kan i slike tilfeller være redusert eller det finnes kanskje ingen skyld overhode. Men selv om man kan være i god tro, blir ikke drapshandlingens karakter forandret ved denne feilaktige dom fra samvittighetens side. Drapshandlingen i seg selv må alltid avvises. Bønnene fra alvorlig syke mennesker om å få dø må ikke oppfattes som virkelige ønsker om entanasi. Det dreier seg nesten alltid om en kvalfylt bønn om hjelp og kjærlighet. Det et sykt menneske trenger ved siden av medisinsk hjelp, det er kjærlighet, den menneskelige og overnaturlige varme som den syke kan og bør omgis av, varme fra alle som er ham eller henne nær, foreldre og barn, leger og sykepleiere.

III. Lidelsens betydning for de kristne og bruken av smertestillende midler.

Døden kommer ikke alltid under dramatiske omstendigheter etter nærmest utholdelige lidelser. Vi behøver heller ikke å tenke bare på ekstreme tilfeller. Mange samstemmige vitnesbyrd leder oss til den konklusjon at naturen selv sørger for å gjøre avskjeden i dødens stund utholdelig. For et menneske ved full helse ville denne avskjed være ytterst smertefull. Men langvarig sykdom, fremskreden alderdom eller ensomhet og mangel på omsorg kan føre til en psykisk tilstand som gjør det lettere å akseptere døden.

Likevel er det et faktum og en naturlig ting at døden volder kval, og den kommer ofte sammen med alvorlige og langvarige lidelser.

Legemlig lidelse er ganske visst en unngåelig del av menneskets livsvilkår. På det biologiske plan betyr den en advarsel som ingen vil benekte nytten av. Men siden den influerer menneskets psykiske tilstand, overgår den ofte det biologisk nyttige, og den kan bli så hård at den fremkaller ønsket om befrielse for enhver pris.

Ifølge den kristne lære har imidlertid lidelsen en spesiell plass i Guds frelsesplan, særlig lidelsen i livets siste stund. Den betyr delaktighet i Kristi lidelse og forening med det frelsende offer som han frembar i lydigh-

het mot Faderens vilje. Man må derfor ikke bli forundret om en del kristne foretrekker å moderere bruken av smertestillende midler for frivillig å påta seg ihvertfall en del av sine lidelser og bevisst forene seg med Kristi lidelser på korset (kfr. Mat. 27, 34).

Men det ville være uklokt å forlange en heroisk handlemåte som generell regel. Menneskelig og kristen klokskap tilsier tvert imot at de fleste syke mennesker bør bruke medisiner som kan lindre eller stanse smertene, selv om medisiner som bieffekt kan bevirke nedsatt bevissthet og klarhet. Når det gjelder dem som ikke kan gi uttrykk for sine ønsker, kan man gå ut fra at de gjerne vil ha smertestillende midler og la dem få slike etter legens råd.

Men slike smertestillende midler er ikke uten problemer, fordi tilvenning vanligvis gjør det nødvendig å øke doseringen for å bevare effektiviteten.

Her passer det å minnes en erklæring fra Pius XII, som fremdeles har full gyldighet. Han fikk følgende spørsmål fra en gruppe leger: «Er det religiøst og moralsk tillatt for legen og pasienten og dempe smertene og nedsette bevisstheten ved bruk av narkotiske stoffer (endog når døden nærmer seg og man innser at bruken av de narkotiske stoffer vil forkorte livet)?» Paven svarte: «Hvis det ikke finnes andre midler, og hvis det ikke hindrer utførelsen av andre religiøse og moralske forpliktelser i den foreliggende situasjon: Ja.»⁵⁾ I slike tilfeller er døden naturligvis ikke tilsiktet eller ønsket, selv om man tar en rimelig risiko. Hensikten er ganske enkelt å lindre smertene effektivt, og for å oppnå dette, benytter man smertestillende midler som medisinen har til rådighet.

Midler som medfører bevissløshet trenger imidlertid særlig overveelse. For et menneske skal ikke bare være istand til å oppfylle sine moralske plikter og sine familieforpliktelser. Han eller hun må også ved full bevissthet forberede seg på å møte Kristus. Derfor gir Pius XII denne advarsel: «Det er ikke rett å ta bevisstheten fra en døende person uten en alvorlig grunn.»⁶⁾

VI. Rimelige forhold ved bruk av legemidler.

I dødens stund er det idag meget viktig å forsvare både den menneskelige verdighet og det kristne livsbegrep mot en teknologisk holdning som truer med å bli et misbruk. I denne forbindelse taler en del mennesker om «rett til å dø». De bruker ikke uttrykket om rett til å fremkalle døden for egen hånd eller ved andres hjelp etter eget behag. Det betyr retten til å dø fredfylt med menneskelig og kristen verdighet. Fra dette synspunkt kan bruken av terapeutiske midler av og til reise problemer.

I mange tilfeller er situasjonen så komplisert at det kan oppstå tvil med hensyn til anvendelsen av de etiske prinsipper. I siste instans blir da saken overlatt til den syke, til dem som har rett til å tale på den sykes vegne eller til legene. Etter sin samvittighet og i lys av moralske forpliktelser og sakens forskjellige sider må de ta den endelige avgjørelse.

Enhver har plikt til å ta vare på sin helse eller søke helsemessig hjelp fra andre. De som har den oppgave å ha omsorg for de syke, må gjøre dette samvittighetsfullt og anvende de legemidler som synes nødvendige og nyttige.

Men er det nødvendig under alle omstendigheter og ta alle mulige legemidler til hjelp?

Tidligere svarte moralteologene at man aldri er pliktig

til å bruke «ekstraordinære» midler. Dette svar har fremdeles gyldighet som prinsipp, men det er kanskje mindre klart idag. Uttrykket er upresist, og behandlingen av sykdommer har gjort hurtige fremskritt. Derfor taler folk heller om «forholdsmessig rimelige» og «urimelige» midler. I hvert tilfelle kan man komme frem til en riktig bedømmelse av legemidlene. Man studerer den aktuelle behandlingsform, ser i hvilken grad den er komplisert eller risikofylt, hva den koster og hvilke muligheter det er for å benytte den. Videre ser man disse faktorer i sammenheng med det resultat som kan forventes når den sykes tilstand og fysiske og moralske ressurser tas i betraktning.

For å lette anvendelsen av disse generelle prinsipper kan man tilføye følgende:

— Når ikke andre midler strekker til, er det tillatt å ta i bruk den mest avansert medisinske teknikk når pasienten samtykker i det. Dette gjelder også når disse midler ennå er på eksperimentstadiet og derfor innebærer en viss risiko. Ved å akseptere bruken av dem kan pasienten endog vise generøsitet til beste for menneskeheten.

— Med pasientens samtykke er det også tillatt å avbryte behandlingen med disse midler når resultatet ikke svarer til forventningene. Når man tar en slik avgjørelse, må man ta hensyn til rimelige ønsker fra pasienten og hans familie, og også til råd fra de leger som er særlig kompetente på området. Disse kan særlig bedømme om investeringen i instrumenter og personell er urimelig stor i forhold til de resultater som kan forventes. De kan også bedømme om den teknikk som brukes, påfører pasienten påkjenning og lidelse som ikke står i rimelig forhold til det utbytte han eller hun kan få av behandlingen.

— Det er også tillatt å begrense seg til å bruke de normale midler som medisinen kan tilby. Man kan derfor ikke pålegge noen å søke hjelp i en teknikk som allerede er i bruk, men som medfører risiko eller store påkjenninger. Å avslå slike midler er ikke det samme som selvmord. Det er derimot å betrakte som en akseptering av menneskets livsvilkår, eller som et ønske om å unngå å bruke en medisinsk metode som ikke står i rimelig forhold til de resultater som kan forventes, eller som et ønske om ikke å påføre familien eller samfunnet urimelige utgifter.

— Når døden er uunngåelig og nær forestående til tross for den behandling som blir gitt, da er det tillatt å ta en samvittighetsavgjørelse om å avvise behandlingsformer som bare vil føre til utrygg og tyngende forlenget liv. Den normale omsorg som tilkommer en syk person i slike tilfeller, må imidlertid ikke avbrytes. I denne situasjon har ikke legen grunn til å laste seg for å unnlate å hjelpe den person som er i fare.

Konklusjon.

De retningslinjer som denne erklæring inneholder, er inspirert av et dypt ønske om å tjene menneskene i samsvarende med Skaperens plan. Livet er en Guds gave, og på den annen side er døden uunngåelig. Det er derfor nødvendig at vi kan akseptere den med fullt ansvar og med full verdighet, uten på noen måte å fremskynde dødstimen. Det er sant at døden markerer slutten på vår jordiske tilværelse, men samtidig åpner den døren til et liv i udødelighet. Derfor må alle forberede seg til denne begivenhet i lys av menneskelige verdier, men de kristne må også forberede seg i troens lys.

De som arbeider innen medisinen, bør ikke forsømme noen mulighet til å stille sin faglige kompetanse til rådighet for de syke og døende. Men de må også huske hvor mye viktigere det er å gi dem lindring og trøst ved uendelig godhet og inderlig kjærlighet. Denne tjeneste for mennesker er også tjeneste for Herren Kristus, som sa: «Alt hva dere har gjort mot selv den ringeste av mine brødre, det har dere gjort mot meg.» (Mat. 25,40).

Ved en audiens for den prefekt som har undertegnet dokumentet, ble denne erklæring bifalt av Pave Johannes Paul II, som bestemte at den skulle offentliggjøres. Erklæringen er vedtatt på ordinært møte for Kongregasjonen for Trolæren.

Roma, Kongregasjonen for Trolæren, 5. mai 1980

Franjo Kardinal Seper
Prefekt

Jérôme Hamer, O.P.
Tit. Erkebiskop av Lorum
Sekretær

NOTER :

- 1) Erklæring om fremkalt abort, 18. nov. 1974. AAS 66 (1974), s. 730-747.
- 2) Pius XII, Tale til deltagerne i kongressen for den internasjonale union av katolske kvinner, 11. sept. 1947. AAS 39 (1947), s. 483.
Tale til det katolske jordmorforbund i Italia, 29. okt. 1951. AAS 43 (1951), s. 835-854.
Tale til de italienske medlemmer av den internasjonale sammenslutning for militær medisinsk dokumentasjon, 19. okt. 1953. AAS 45 (1953), s. 744-754.
Tale til deltagerne i den 9. kongress for det italienske forbund for anastesi, 24. febr. 1957. AAS 49 (1957), s. 146.
Kfr. også Tale om «gjenopplivning», 24. nov. 1957. AAS 49 (1957), s. 1027-1033.

- Paul VI, Tale til medlemmene av FN's spesialkomité for Apartheidsspørsmål, 22. mai 1947. AAS 66 (1974), s. 346.
- Johannes Paul II, Tale til biskopene i USA, 5. okt. 1979. AAS 71 (1979), s. 1225.
- 3) Man tenker særlig på Anbefaling 779 (1976), om de sykes og døendes rettigheter, fra Europarådets parlamentariske forsamling ved den 27. ordinære sesjon.
- 4) Vi utelater helt de problemer som angår dødsstraff og krig. Disse problemer ville kreve spesielle betraktninger som ikke angår det foreliggende emne.
- 5) Pius XII, Tale den 24. febr. 1957. AAS 49 (1957), s. 147.
- 6) Pius XII. *ibid.* s. 145. Kfr. Tale den 9. sept. 1958. AAS 50 (1958), s. 694.

hjelp ved anskaffelse av møbler, gratis og for en rimelig penge. Kjøp og søm av gardiner, og ellers andre ting som har gjort boligene pene og hyggelige. Da selvfølgelig i samråd med vietnameserne. Men vennefamiliens primære oppgave er å få våre venner til å føle seg velkomne og finne seg til rette i Norge. At de føler de har venner de kan gå til med alle de spørsmål som uvilkårlig vil dukke opp.

Vårt ønske er jo å få flyktningene integrert i vårt samfunn, men de må få være seg selv, og det er det meget viktig at vi er klar over. Dette gjelder både flyktninger og innvandrere som en ensartet gruppe. De er alle enkeltmennesker, like forskjellige som deg og meg.

For at ordningen med vennefamilie ikke skal bli for stor belastning på de norske familiene, og for å gi vietnameserne en bredere kontaktflate, er det 3 norske familier pr. vietnamesisk familie. Denne ordningen ser ut til å gå fint, og fordi noen av familiene er mer aktive enn andre, har vi stort sett unngått rivalisering mellom vennefamiliene, noe som skyldes — tror jeg — den gode kontakten vi alle har oss imellom og at vi har med veldig fine mennesker å gjøre.

Det har også vært diskutert om nødvendigheten av vennefamilier på et så tidlig tidspunkt som i mottaksfasen, at man heller skulle vente til utflyttingsfasen, men etter flyktningenes eget utsagn synes de det er den beste ordningen vi har kommet frem til. De synes det er hyggelig både å få besøk i mottakssentralene og å få anledning til å komme litt bort derfra.

Det å være vennefamilie har for de fleste vært interessant og givende, og de har blitt ordentlig glade i sine vietnamesiske venner.

Å møte mennesker fra så forskjellige kulturer får en selv til å ta mange ting opp med seg selv, og toleransesgrenser blir uten tvil utvidet.

Skedsmo, Lørenskog og Rælingen bevilger penger til:

KONTAKTSTØTTE FOR INNVANDRERE OG FLYKTNINGER

Formannskapet i Rælingen har bevilget 20 000 kroner som tilskott til lønns- og driftsutgifter til psykiatrisk sykepleier som skal ta seg av flyktninger og innvandrere i Rælingen. Det er menighetsassistent Kari Mette Eidem, Rælingen, ved St. Magnus menighet i Lillestrøm, som har virket i denne stillingen siden januar i fjor.

Stillingen har hittil vært privat finansiert, men St. Magnus menighets økonomi klarer ikke utgiftene alene, og har derfor søkt om kommunal støtte. Kari Mette Eidem har ikke bare Rælingen som arbeidsfelt, men også Skedsmo og Lørenskog som henholdsvis har bevilget 45 000 kroner og 5 000 kroner til opprettholdelse av stillingen.

Bevilgningsspørsmålet fra Rælingens side har trukket i langdrag. Sosialstyret behandlet saken allerede i desember i fjor, med innstilling på en bevilgning på 15 000 kroner. I sosialsjefens kommentarer til saken, framgår det at i Rælingen er det ca. 300 innvandrere og flyktninger. De som sosialkontoret har kontakt med blir behandlet på like fot med andre klienter. Noe engasjement utover dette for flyktninger og innvandrere, har kontoret ikke kapasitet til. Sosialkontoret er av den oppfatning at det fra kommunens side må vises et betydelig sterkere engasjement for de ovennevnte gruppers problemer, sier sosialsjefen blant annet.

Rådmannens innstilling til saken var å avslå søknaden med begrunnelsen at det bør være en statlig oppgave å legge forholdene til rette for flyktninger/innvandrere. Formannskapets flertall var imidlertid av en annen oppfatning, og penger er bevilget.

Tirsdag 14. oktober arrangerte Kari Mette Eidem i samarbeid med sosialkontoret i Rælingen seminar hvor vietnamesernes hverdag i Rælingen

var tema. Programmet omfattet orientering om samfunn og kultur i Vietnam, hvordan Det norske Flyktningerråd arbeider, hvordan det er å være vietnameser i Norge, og tilbud til vietnamesere i Rælingen.

Seminaret var lagt opp med henblikk på tjenestemenn og enkeltpersoner som i sitt daglige arbeid kommer i kontakt med de vietnamesiske flyktningene.

— Målsettingen er å gi bakgrunnsstoff for hvordan det er å være flyktning. Det er vanskelig å komme til et fremmed land, og flyktningene blir ofte isolert. Det er derfor viktig å arbeide for en bred kontaktflate, og det kan vi medvirke til. Generelt sett er det oppfølgende arbeid viktig. Dessuten vil jeg også gjerne si at vietnameserne har mye å tilføre oss: deres spontanitet, gjestfrihet og omsorg for hverandre, sier Kari Mette Eidem.

Akershus Arbeiderblad

MOTVEKT MOT DØDSHJELP-ORGANISASJON OPPRETTET I ENGLAND

Som motvekt til organisasjonen Exit, som går inn for frivillig euthanasi (dødshjelp), har den internasjonale Initiative of Jospice opprettet en organisasjon i Storbritannia som har til hensikt å argumentere mot Exit og å støtte leger og pleiepersonell som blir utsatt for press fra dødshjelpforkjempere. Den katolske erkebiskop Derek Worlock av Liverpool har støttet den nye organisasjon, og oppfordret de katolske troende til å arbeide for at ingen gammel eller syk noensinne må komme i en situasjon der vedkommende vil oppfatte seg selv som en håpløs belastning for sine pårørende og samfunnet.

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen

BEGRAVELSESBYRÅET

TS Jacobsen & Søn
Ullevålsvn. 1

TELEFON * 20 79 05
Alltid telefonvakt

Vi kommer i konferanse
Ordner alt
Egen parkeringsplass

TERROR MOT KIRKEN I GUATEMALA

Noe i skyggen av begivenhetene i nabolandene El Salvador og Nicaragua, har terroren mot store deler av Guatemalas befolkning tiltatt sterkt. Siden begynnelsen av 1980 er den katolske kirke og dens aktiviteter for de fattige kommet i skuddlinjen. I løpet av året er fem prester blitt myrdet, likeså et høyt antall legfolk i kirkelig tjeneste.

Over 50 prester og ordenssøstre har måttet forlate landet, og en biskop har gått i dekning i frykt for de høyre-ekstremistiske mordkommandoer, som har satt hans navn på sine dødslistor.

— Om et år er vi en katakombekirke, frykter en guatemaltekkisk biskop. Rapporter fra kirkelig hold viser at landets regime åpent utfordrer kirkens arbeid. Landets president angrep f.eks. katekese på et stormøte i hovedstaden sist september. Denne undervisning førte folk til kommunismen, mente han. I oktober ble lederen for kirkens epletreprosjekt i El Quiche bortført av paramilitære, og åtte dager senere ble han funnet halshugget. Liket hadde spor etter tortur. I en forretning i El Quiche fant de paramilitære en ung gutt med en lommekalender. Dette indisium på at han kunne lese og skrive var grunn nok til å skyte ham på stedet.

I november ble tretti kateketister og prestestuderende bortført og drept. Oftest blir ofrene torturert før de myrdes. Sadistiske mordere, deriblant tidligere medlemmer av general Somozas sikkerhetsstyrker i Nicaragua, har i løpet av året tatt seg av over 50 universitetsprofessorer, 40 fagforeningsledere, 40 politikere og 16 journalister. Det myrdes i masser i Guatemala. Ifølge talsmenn for kirken er det bare en brøkdel av overgrepene som blir kjent.

Forfølgelsen av den katolske kirke, skyldes at den er den eneste institusjon som driver utviklingsarbeid blant de fattige i større målestokk. Enhver som driver leseopplæring eller katekese blant indio-befolkningen er et potensielt mål for de militære og de para-militære mordkommandoer. Det er farlig å besitte en bibel; derfor er man begynt å grave ned og skjule sine bibler.

Militæret angriper også de kirkelige kommunikasjonsmidler. Kirken har mistet sin oppslutning fra Guatemalas middelklasse, som tror propagandapåstanden om at prestene og biskopene har forrådt kirken og er blitt kommunister. De fleste prester og biskoper er på linje med beslutningen fra de latinamerikanske biskopers konferanse i Puebla i 1979. Bare erkebiskopen i hovedstaden, kardinal Casariego, er passiv overfor over-

grepene i landet. De øvrige biskoper har klart distansert seg fra hans linje.

Spenningen mellom kirke og stat i Guatemala går tilbake til 1974, da biskopene oppfordret av en gruppe unge kristne, kritiserte de sosiale forhold. Definitiv ble kritikken etter jordskjelvet i januar 1976, da det ble kjent at den internasjonale hjelp ofte ikke kom de nødlidende til gode. Den alvorlige forverring i 1980 skyldtes utviklingen i nabolandene Nicaragua, El Salvador og Honduras, og ble utløst av et dokument offentliggjort av Guatemalas jesuittprester i januar. Her hevdet ordenens ledere at Guatemala hadde et voldelig og urettferdig regime som stilte seg i veien for nødvendige sosiale reformer, og at nøden og undertrykkelsen var verre enn noen gang tidligere i landets moderne historie.

Regimet reagerte med å true jesuitene med utvisning; de fleste er utlendinger. Ordenen ble beskyldt for å huse kommunistiske agenter med det mål for øyet å undergrave Guatemalas nasjonale sikkerhet. En høyre-ekstremistisk gruppe truet med å drepe alle jesuitter.

Biskopene stilte seg på jesuittenes side. Biskop Flores Reyes av Verapaz gikk ut med en graftig kritikk av eienomsforholdene i landet, og minnet om at de fleste jordskjelvrammede etter jordskjelvet i 1976 fremdeles levde i provisoriske skur. En rekke bønder og landarbeidere i hans bispedømme var i den forutgående tid blitt myrdet, og han visste også at en høyre-ekstrem gruppe hadde satt hans navn på sin dødsliste.

I løpet av våren og sommeren ble fem prester drept eller bortført i Guatemala. Et stort antall kirkelige medarbeidere har lidd samme skjebne. Mange prester er blitt utsatt for attentater og trusler, en del er blitt utvist eller har måttet flykte fra landet, eller er gått under jorden. Blant de geistlige som er gått i dekning, er også en biskop, Mario Rios Mont av Esquintla. Særlig trusselen om å utvise de utenlandske prester er alvorlig: Av rundt 700 prester i Guatemala er bare 150 selv guatemaltesere.

Guatemalas kirke gjør hva den kan for å gjøre verdensopinionen oppmerksom på hendelsene i landet. Gjennom Vatikanets diplomati er en rekke regjeringer blitt informert. Guatemalas avdeling av den pavelige kommisjon for Rettferdighet og Fred (Justitia et Pax) har utsendt materiale om forfølgelsen og drapene i landet. Biskopene har reagert skarpt.

Den skarpeste reaksjon fra biskopenes side er foreløpig det hyrdebrev som ble sendt ut sist sommer. Her gjorde de det klart at enhver som tar livet av en prest var automatisk ekskommunisert.

R. I. P.

Vår kjære medsøster

Søster Josefa Reef

døde den 30. desember 1980 i en alder av 77 år.

Den døde anbefales til de troendes forbønn.

St. Franciskus søstrene

Likeså var enhver som støttet, finansierte eller deltok i hatkampanjer mot kirken og dens arbeid ikke lenger å betrakte som katolikker.

— Vårt land gjennomlever en alvorlig krise som er et tegn på den manglende respekt for de menneskelige verdier som er blitt så utbredt. Man dreper, kidnapper, torturerer og t.o.m. forgriper seg på de dreptes legemer. Dette kan bare være tegn på et meningsløst hat, skrev biskopene.

— Man benytter også andre midler — bakvaskelse, angiveri, løgn og manipulasjon av samvittighetene ved hjelp av massemedia. Det finnes bare én vei til løsning, og den bygger på rettferdighet, sannhet og broderlig kjærighet, mente biskopene.

PREST JAGET FRA ITALIENSK JORDSKJELV-OMRÅDE

Sognepresten i landsbyen Balvano, Salvatore Pagliuca, ble nylig jaget fra stedet av landsbyboere. Angivelig skal presten ha underslått midler til restaurering av den stedlige kirke i over fem år.

Ved jordskjelvet i slutten av november i fjor brøt kirken sammen, og drepte 66 troende som var samlet til aftenmesse. Sognepresten måtte nylig forlate Balvano hals over hode, forfulgt av en fiendtlig folkemengde.

PAVEN FORESLAR FREDSSONE MELLOM CHILE OG ARGENTINA

Paven har offisielt foreslått at det opprettes en totalt demilitarisert sone ved sørspissen av Syd-Amerika mellom Chile og Argentina. Vatikanet har i to år meglet i grensetvisten om tre ubebodde øyer mellom de to land, som var på randen av å føre til krigshandlinger.

Det tvisten i virkeligheten går om, er ikke de tre øyer i Beagle-sundet, men om en sektor av havområdene sør for de tre øyer, som antas å være rik på naturressurser. Paven foreslo at de to land samarbeidet om utnyttelsen av de omstridte områder.

Troen et åndens supplement

Av Rudi Kessels

Etter John Lennons tragiske død skjedde dét som man lett kunne ha forutsagt: radiostasjoner verden over begynte å spille hans musikk, Beatles-filmer ble satt opp igjen, platene hans ble revet bort i butikkene. Alt som på en eller annen måte hadde noe med Lennon å gjøre ble plutselig veldig interessant: gaten i Liverpool, som han hadde bodd i som barn, hans lekekamerater, hans naboer . . .

Dette sier jeg ikke med en misbilligende undertone, for det dreier seg her om noe som er veldig menneskelig: slike «mekanismer» har til alle tider vært en del av mennesket. Det eneste som er nytt nå i forhold til før måtte være at elektronikken er som en ropert for alt dette, slik at det når ut til verdens fjerneste avkroker . . .

En gang, for lenge siden, fantes det en gruppe menesker som ble grepet av en lignende feber: jeg tenker her på de kristne som hadde opplevd den oppstandne Kristus. Når Kristus var den han var, ja, da var alt av interesse, også det som lå langt tilbake i tiden: hans barndom, hans fødsel, hans herkomst, hans ættetavle, osv.

Evangeliene er faktisk skriftlige nedslag av dette. Det er bøker som på en måte er skrevet bakfra: ut fra den altoverveldende begivenheten som oppstandelsen var går de tilbake, så langt tilbake som mulig. Og her fører Matteus oss inn i miljøet i Nasaret — og de ting som skjedde der i den perioden da Maria og Josef var «trolovet».

Jeg sier «trolovet» og ikke «forlovet» eller «gift». Jødisk ekteskapslovgivning hadde en såkalt «trolovelse». Etter våre begreper må den betegnes som en slags mellomperiode: På den ene siden var ekteskapspakten sluttet, med alle de juridiske konsekvenser det medførte. På den annen side fortsatte bruden å bo hos sin far. Denne mellomperioden varte vanligvis i ett år. Og så førte brudgommen bruden hjem til seg.

Denne hjemføringen betydde to ting:

1. fra nå av var hun underlagt mannens autoritet og ikke lenger farens — og
2. fra nå av kunne de to ha vanlig ekteskapelig samliv.

Nå er det nettopp i denne trolovelsestiden at Josef oppdager at Maria er gravid, og det gir ham store sjelkvaler. For hva annet kan det være enn utroskap — skjønt Maria er jo trofastheten selv . . .

Og der går han, med en masse grublerier og tankespinn . . .

Maria har det vanskelig. Ved å si ja til å bli mor til Guds Sønn blir hun faktisk totalt rettsløs. Når hennes graviditet oppdages, blir hun normalt stilt for retten, blir dømt for horeri og risikerer å bli stenet.

Eller Josef kunne dysse alt ned, og sende henne vekk — men hva var dét for et liv?

I våre øyne finnes det enda en tredje mulighet, nemlig at Josef tok Maria med barnet til seg og lot som om barnet var hans. Men slikt var på

den tiden både forbudt og utenkelig: en slik praksis ville jo kunne være opphav til all slags umoral og . . . undergrave mannens privilegier . . .

Det at Marias «ja» til engelen gjorde henne til et rettsløst individ i samfunnet, hever dette «ja'et» opp på et plan som ligger mange hakk over det sentimentale: her ligger vi på et heroisk trosplan hvor innsatsen er livet!

Når Josef merker at Maria er gravid, og Maria skjønner at han vet det, hvorfor forklarer så ikke Maria alt sammen, i ro og mak? Svaret er enkelt: Ingen kvinne i verden kan komme med en slik historie og regne med å bli trodd! Ingen kvinne — selv ikke Maria.

Hva skjer så? Jo — Gud vet så mye om oss mennesker at han skjønner hvor umulig situasjonen er. Det er bare én som kan forklare det hele, det er Han selv. Så gjør Gud det, på en måte som av Josef oppfattes som guddommelig.

Og Josef sier «Ja» — sitt ja — igjen et troens ja. Slik blir han — av Gud — innsatt til å fungere som barnets legitime far: han gir barnet et navn (det var farens ansvar), han gir barnet en slekt — sin egen — som går tilbake til David og Abraham.

Av de gullkorn som er å hente i denne teksten, vil jeg få fram ett — og det er at Maria og Josef, tvers igjennom troens mennesker som de var, ikke ble spart for grubling, for problemer, for tvil, for engstelse . . .

Det er grunn til å stanse opp ved denne tanken. For er det ikke slik at vi tenker at hadde vi bare stor nok tro, så ville vi forstått så mye mer, og handlet mye mer etter Guds vilje . . .

Jeg tenkte på det, da jeg så Esquivel i TV, hans gnistrende øyne, hans uredde ord . . .

Eches Færrehandel

NYGÅRDSGT. 19

Da tenkte jeg: «Det er så greit for deg, Esquivel — for Gud står deg så nær og alt blir så gjennom-siktig for deg...»

Men er det så sant? Hva gjør en Adolfo Esquivel, når han sitter i fengsel, ensom og forlatt, og ikke vet om han kommer til å oppleve morgendagen?

Troen er en rar ting. Normalt gjør den oss til snille, gode mennesker. Til tider kan den kreve av oss ting helt utenom det vanlige — slik som folk beundrer eller rister på hodet av.

Men — enten det nå er sånn eller sånn — så er troen aldri noen garanti for å slippe tvil og grubling. Blir den verdiløs av den grunn? Langt ifra! Det viser både Maria og Josef og ... Esquivel.

Troen tilfører livet dette udefinerebare ... som får blomsten til å springe ut over det flate jorde ...

Troen: et åndens supplement, et vennlig lys, et nytt perspektiv, en ny dimensjon i livet ...

Og hvem av oss trenger ikke det?

Han kunne også fortelle at det i dag er omkring 100 såkalte «frikirkeøkumeniske» menigheter i Sverige, d.v.s. menigheter som består av medlemmer fra to eller flere frikirkesamfunn.

Det var den tredje felleskirkelige konferanse i Graninge, der omkring 70 representanter fra de forskjellige kirkesamfunn møttes til teologiske drøftelser.

På den første konferanse i 1974 var emnet: «Dåpen i kirkenes fellesskap».

For «Graninge II» i 1976 var emnet: «Troen og dåpen», og denne gang var temaet «Å tilhøre Guds folk».

Erkebiskop Olof Sundby, som var konferansens leder, betegnet Graningemøtene som kanskje det viktigste som skjer i svensk kirkeliv i dag.

Olkumene

GUDSTJENESTER I HELGENE		Dialogmesse	Høymesse
OSLO: St. Olavs domkirke	lord.: 14.00 sond.: 9.30 tlf. 20 72 26 - 20 72 44	—	11.00
St. Hallvard kirke, Fransskanerne, Enerhaugt. 4, tlf. 67 23 83	8.35	11.00	—
St. Dominikus kirke, Dominikanerne, Neuberggaten 15, tlf. 55 07 71	9.00 18.30	11.00	—
Vår Frue Villas kapell, Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 81 21	9.00	—	—
Grefsen kapell, Glads vei 23, tlf. 21 23 55	9.00	11.00	—
Lunden kloster, Øvre Lunden, tlf. 212587	—	—	10.00
ARENDAL: St. Franciskus kirke, Tyholmen, tlf. 22 209	lord.: 18.30 sond.: 8.00	11.00	—
BERGEN: St. Pauls kirke, Chr'stiesgt. 16, tlf. 21 54 10	lord.: 19.00 sond.: —	11.00	—
Vår Frue Kirke, Helleveien	sond.: 9.30	—	—
Florida kapell, Nygaardsgt. 124	19.00	—	—
DRAMMEN: St. Laurentius kirke, Cappelenstg. 1, tlf. 83 20 19	lord.: 13.00 sond.: 8.30	10.30	—
FREDRIKSTAD: St. Birgitta kirke, Kongensgt. 9, tlf. 11 438	9.00	11.00	—
HALDEN: St. Peters kirke, Kr'stan V's pl. 1, tlf. 81 168	9.00	10.45	—
HAMAR: St. Torfinns kirke, Torvgt. 113, tlf. 23 751	lord.: 18.00 sond.: —	11.00	—
HAUGESUND: St. Josefs kirke, Haraldsgt. 21, tlf. 23 195	—	11.00	—
HØNEFOSS: St. Theresias kirke, Vestertgt. 5, tlf. 22 381	9.00	11.00	—
KRISTIANSAND S.: St. Ansgar kirke, Kirkegt. 3, tlf. 24 225	lord.: 18.00 sond.: —	11.00	—
LILLEHAMMER: Mariakirken, We'demannsgate 3 A, tlf. 52 550	lord.: 18.00 sond.: —	10.00	—
LILLESTRØM: St. Magnus kirke, Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85	sond.: 9.00	10.30	—
MOSS: St. Mikael's kapell, Ryggeveien 24, tlf. 51 038	—	17.00	—
PORSGRUNN: Vår Frue kirke, Sverresgt. 26, tlf. 50 793	lord.: 18.00	11.00	—
STABEKK: Maria kirke, Nyveien 17, tlf. 53 77 35	19.00	10.45	—
Eikeli kirke, Veståsen 20, tlf. 24 25 69	9.15	10.30	—
STAVANGER: St. Svithuns kirke, Dronningens gt. 8, tlf. 25 534	lord.: 17.00 sond.: 8.30	11.00	—
Søndag kl. 18.00 dialogmesse på fransk.	9.30	—	—
TØNSBERG: St. Olavs kirke, Sandef'ordsgt. 1, tlf. 11 949	—	11.00	—
VOSS: St. Olavs kapell Finne, tlf. 12 510	—	Efter avtale	—
TRONDHEIM: St. Olavs kirke, Prinsensgt. 2a2, B'skopen og prestegården, tlf. 21 214	9.00	11.00	—
St. Elisabeth hospital, Ila, tlf. 21 670	6.15	—	—
KRISTIANSUND N.: St. Eysteins kirke, Fl'ntegt. 5, tlf. 72 779	—	11.00	—
LEVANGER: St. Torfinns kirke og St. Eysteins sykehjem, Jernbanegt. 29	—	11.00	—
MOLDE: St. Sanniva kirke, Parkveien 23, tlf. 51 467	—	11.00	—
ÅLESUND: Vår Frue kirke, Norvesund, tlf. 37 558	lord.: 17.00 sond.: 8.30	11.00	—
TROMSØ: Vår Frue kirke, Storgt. 94, Sogneprestens tlf. 84 277	lord.: 18.00 sond.: —	11.00	—
St. Elisabethsøstrene, Balsfjordgt. 35, tlf. 81 487	sond.: 8.00	—	—
BODØ: St. Eysteins kirke, Hernesveien 22, tlf. 21 783	8.15	10.30	—
HAMMERFEST: St. Mikael kirke, Salsgt. 52, tlf. 11 447	19.00	11.00	—
HARSTAD: St. Sanniva kirke, Skolegt. 4, tlf. 61 501	lord.: 15.00 sond.: —	10.30	—
NARVIK: Kristi Kongekirken, Håreksgt. 82	—	18.30	—
SELFORS: Vår Frelser's kirke, Skipper Nilsensgt. 21, tlf. 52 072	—	Efter avtale	—

Vatikanradioens sendinger på Norsk/dansk høres hver mandag kl. 20.15 norsk tid.

SØR-AFRIKAS ANGLIKANSKE KIRKE MOT APARTHEID

Den anglikanske kirke i Sør-Afrika har nylig offentliggjort et program for avskaffelsen av apartheid-systemet i landet, og erklært at kirken fullt ut vil bekjempe denne politikk og være solidarisk med de undertrykte og fattige. En lignende erklæring fra den katolske kirkes side forelå tidligere i fjor høst..

Den anglikanske biskop Bill Burnett av Cape Town understreket på en kirkelig konferanse at den åndelige fornyelse og utbredelsen av evangeliet ville være kirkens viktigste oppgave i tiden framover, og at den totale opposisjon til apartheid var en naturlig del av dette mål. Biskop Lawrence Zulu av Zululand tilføyet at denne totale opposisjon ikke betød at kirken aktet å benytte provokative metoder overfor myndighetene.

5 KIRKESAMFUNN SAMMEN OM KIRKE

Ikke mindre enn 5 kirkesamfunn er nå sammen om bruken av den nye Val-sätrakirken i Uppland nord for Stockholm, nemlig Svenska Kyrkan, den romersk-katolske kirke, Pinsebevegelsen og Misjonsförbundet.

Dette ble opplyst av lektor Torsten Bergsten på den felleskirkelige teologiske konferanse som ble holdt på Graninge Stiftsgård i Danmark for jul.

A/S NORSE SHELL

FYRINGSOLJE

Leverandør til de fleste katolske institusjoner i Norge

Ved bestilling av olje:

02-19-12 00 - Service 02-19 12 20

LITURGISK KALENDER

FEBRUAR

1. 4. alm. søndag. Sef. 2, 3; 3, 12-13. 1. Kor. 1, 26-31. Mt. 5, 1-12 a.
2. Herrens fremstilling i templet. Mal. 3, 1-4. Hebr. 2, 14-18. Luk. 2, 22-40 (eller 22-32).
3. Ansgar, biskop (påbudt memorit). Hebr. 12, 1-4. Mk. 5, 21-43.
4. Ferial. Hebr. 12, 4-7.11-15. Mk. 6, 1-6.
5. Agathe, jomfru og martyr. Hebr. 12, 18-19.21-24. Mk. 6, 7-13.
6. Paul Miki og ledsagere, martyrer. Hebr. 13, 1-8. Mk. 6, 4-29.
7. Ferial eller Jomfru Marias lørdagsmesse. Hebr. 13, 15-17. 20-21. Mk. 6, 30-34.
8. 5. alm. søndag. Jes. 58, 7-10. 1. Kor. 2, 1-5. Mt. 5, 13-16. (Hieronymus Emiliani feires ikke).
9. Ferial. 1. Mos. 1, 1-19. Mk. 6, 53-56.
10. Scholastica, jomfu. 1. Mos. 1, 20-2, 4a. Mk. 7, 1-13.
11. Ferial eller Vår Fru av Lourdes. 1. Mos. 4b-9.15-17. Mk. 7, 14-23 eller (til Jomfru Maria). Jes. 66, 10-14c. Joh. 2, 1-11.
12. Ferial. 1. Mos. 2, 18-25. Mk. 7, 24-30.
13. Ferial. 1. Mos. 3, 1-8. Mk. 7, 31-37.
14. Kyrillos, munk og Methodios, biskop Europas skytsehlgener. 1. Mos. 3, 9-24. Mk. 8, 1-10.
15. 6. alm. søndag. Jesu Sirak. 15, 16-21 (Gr. 15-20). 1. Kor. 2, 6-10. Mt. 5, 17-37 (eller 20-22a.27-28.33-34a.37).
16. Ferial. 1. Mos. 4, 1-15. Mk. 8, 11-13.
17. Ferial eller De syv stiftene av Servitterordenen. 1. Mos. 6, 5-8; 7, 1-5.10. Mk. 8, 14-21.
18. Ferial. 1. Mos. 8, 6-13.20-22. Mk. 8, 22-26.
19. Ferial. 1. Mos. 9, 1-13. Mk. 8, 27-33.
20. Ferial. 1. Mos. 11, 1-9. Mk. 8, 34-39 (Gr. 8, 34 - 9, 1).
21. Ferial eller Peter Damian, biskop og kirkelærer eller Jomfru Marias lørdagsmesse. Hebr. 11, 1-7. Mk. 9, 1-12 (Gr. 2-13).
22. 7. alm. søndag. 3. Mos. 19, 1-2.17-18. 1. Kor. 3, 16-23. Mt. 3, 38-34. (Apostelen Peters stol feires ikke).
23. Polykarp, biskop og martyr. Jesu Sirak. 1, 1-10. Mk. 9, 13-28 (Gr. 14-29).
24. Ferial. Jesu Sirak. 2, 1-13 (Gr. 1-11). Mk. 9, 29-36 (Gr. 30-37).
25. Ferial. Jesu Sirak. 4, 12-22 (Gr. 11-19). Mk. 9, 37-39 (Gr. 38-40).
26. Ferial. Jesu Sirak. 5, 1-10 (Gr. 1-8). Mk. 9,40-49 (Gr. 41-50).
28. Ferial eller Jomfru Marias lørdagsmesse. Jesu Sirak 1-13 (Gr. 1-15). Mk. 10,13-16.

UKRANSK VALFARTSKLOSTER NA PSYKIATRISK ANSTALT

Troende i Sovjetunionen har i et brev til FN beklaget at det betydningsfulle vest-ukrainske valfartskloster Potsjajev er blitt omgjort til en psykiatrisk anstalt. Deler av klosteret er også blitt poliklinikk og klubblokaler. Munkene i Potsjajev er i flere år blitt sjikanert på forskjellig vis, og også pilgrimmene utsettes for ubehageligheter fra militsen. Militsen er innlosjert i selve klosterkirken.

UKRANSK-KATOLSK KIRKE UNDERSTREKER SELVSTENDIGHET

Biskoper fra den ukrainsk-katolske kirke i vesten har ved avslutningen av en særlig bispesynode i Roma understreket sin kirkes selvstendighet i for-

hold til Moskva. Kirkelederne tok igjen avstand fra den kommunistisk-manipulerte synode i Lvov 1946, som erklærte kirken som oppløst og tilordnet de troende det russisk-ortodokse Moskva-patriarkat.

Bispesynoden i Roma gjorde det klart at Lvov-synoden ikke hadde noe å gjøre med de ukrainsk-katolskes stilling; den var ugyldig og kunne ikke rokke med kirkens tilslutning til Roma. Biskopene viste samtidig til pavelige erklæringer fra 1946 og senere som bekreftet forømmelsen av Lvov-synoden. Pave Johannes Paul II understreket i februar 1980 ukrainernes stilling innen den katolske kirkes fellesskap.

Den forbudte ukrainsk-katolske undergrunnskirke i Ukraina opplever for tiden forsterkede forfølgelser. Likevel er det tegn som tyder på at den styrker sin stilling i deler av befolkningen.

NICARAGUAS KIRKE TAR STILLING TIL TERROREN I EL SALVADOR

Etter mordet på tre amerikanske ordenssøstre og en misjonsarbeider i El Salvador nylig, har den nicaraguanske kirkes primas, erkebiskop Miguel Obando Bravo av hovedstaden Managua, fordømt de økende forbrytelser mot kirkenes medarbeidere. Det menneskelige liv er uantastelig, sa erkebiskopen, og El Salvadors befolkning trues av terror både fra høyre og venstre.

RELIGIØSE RADIO-SENDINGER FOR SIBIR

Den kirkelige radiostasjon Radio Veritas — Asia i Manila i Filippinene har begynt daglige sendinger av en halv times varighet beregnet på lyttere i Sibir. Radiostasjonen Radio Veritas ble grunnlagt i 1958, og sendeområdet omfatter hele Sorostasia. I løpet av de nærmeste år akter man å tredoble stasjonens sendekapasitet og øke antall språk fra 24 til 30.

TYSK KATOLSK TEOLOG EKSKOMMUNISERT

Biskop Josef Stimpfle av Augsburg i Vest-Tyskland har ekskommunisert den katolske prest Werner Hörmann, som er vitenskapelig assistent ved universitetet i Augsburg.

Ekskommunikasjon innebærer at kirken utelukker en person fra det kirkelige fellesskap. Biskop Stimpfle hadde allerede i juli i år ilagt Hörmann læreforbud, fordi denne hadde sagt at han akttet å legge ned sitt prestelige embede, men ikke hadde tenkt å følge den dertil foreskrevne kirkelige prosedyre.

Dessuten hadde Hörmann offentlig bekvilgt to katolske dogmer: Om Marias ubeflekkede unnfangelse og pavens ufeilbarlighet. Biskop Stimpfle gav Hörmann en frist til slutten av desember til å tenke gjennom sine synspunkter. En ekskommunikasjon kan når som helst trekkes tilbake, så lenge den angjeldende er i live.

ENOCH POWELL MOT PAVEBESØK I STORBRITANNIA

Det britiske parlamentsmedlem Enoch Powell, som representerer en nord-irsk valgkrets, kritiserte dronning Elisabeth IIs innbydelse av paven til et besøk i 1982 som egenmektig og som et overgrep mot almenheten. Powell fremholdt at pavens besøk ville få uønskede politiske konsekvenser. Paven kunne vinne en innflytelse over den engelske anglikanske kirke som ville sette hele nasjonen i fare, mente Powell, som representerer United Unionists i London.

«Evangeliske kristne må se helheten»

Intervjuer: Øivind Dahl

— Mange evangeliske kristne sier til dem som driver sosialt hjelpearbeid at dette ikke er det vesentlige, at de må holde seg til det ene nødvendige: å forkynne evangeliet. Til dette vil jeg si at vi må se på kirken som et hele. Vi har forskjellige gaver og oppgaver, men sammen kan vi utfylle hverandre. I stedet for å bebreide hverandre, skulle vi oppmuntre og inspirere hverandre.

Det er pastor Gottfried Osei-Mensah som sier dette, Lausanne-bevegelsens generalsekretær. Kirkeaktuelt møtte ham under Den norske Lausanne-komiteens konferanse i Drammen i september. Konferansen samlet omtrent 200 ledere fra frikirker, organisasjoner og kirkelige organer i Norge.

Heller ikke Lausanne-bevegelsen er fri for spenninger når det gjelder det kristne samfunnsansvaret i forhold til det å forkynne evangeliet. Blant annet på Lausanne-bevegelsens stormøte i Thailand i sommer kom dette fram. Under konferansen i Drammen i høst ledet Gottfried Osei-Mensah en gruppe som arbeidet med de unge kirkenes ansvar for verdensevangeliseringen. — Vi har det store oppdraget å gå ut i all verden og forkynne evangeliet, og det store budet å elske vår neste. Dette betyr at vi bør gå inn på alle livsområder: sosialt arbeid, undervisning, helsearbeid, økonomi, til og med politikk, sa Osei-Mensah.

— Altfor ofte har vi blitt fortalt at vi som kristne må holde oss unna politikken, sier Osei-Mensah. — Blant andre den ugandiske biskopen Festo Kivengere har avvist dette. Se bare hva som skjedde i Uganda under Idi Min. De kristne må også gå inn i politisk arbeid og skaffe seg grundig utdannelse til å takle sosiale, økonomiske og politiske problemer. Idag blir mange beslutninger med store følger for fattige mennesker, tatt av politikere uten kristent menneskesyn. Vi må gå inn i disse beslutningssentrene, ikke som kirke, men som kristne individer.

Gottfried Osei-Mensah mener at prekestolen ikke er stedet for å uttale seg om politiske problemer. — I de fleste politiske problemer er det mulig også for kristne å komme fram til ulike løsninger, sier han. — Å forkynne et ensidig politisk standpunkt fra prekestolen ville splitte menigheten. Kirken kan forkynne prinsippe-

ne: rettferdighet, likeverd, kjærlighet, frihet — men det er enkeltmenneskene som må sette disse ut i livet.

— Både innenfor Lausanne-bevegelsen, og i Kirkenes Verdensråd, finnes disse spenningene, sier Osei-Mensah. Jeg var også med på KV's misjonskonferanse i Melbourne i mai. Noen av deltagerne der kom med eksempler fra skriften som for meg var av avgjørende betydning. Mens andre feide slike henvisninger bort med ideologiske og sosiale argumenter. Også på vår konferanse i Pattaya i Thailand kom disse spenningene fram, men vi hadde i hvert fall en felles plattform i Skriften når det gjaldt vår samtale om samfunns-etikk og evangelisering.

Gen.sekr. Gottfried Osei-Mensah sier at Lausanne-bevegelsen skal ta opp disse spørsmålene i stor bredde på en konferanse i 1982.

Kirkeaktuelt

KIRKEN BER OM MILD BEHANDLING AV KUBANSKE GISSELTAGERE

Forskjellige katolske kirkeledere i Havana har oppfordret den kubanske regjering til å behandle de 14 kubanere som nylig brøt seg inn i Vatikanets ambassade med størst mulig mildhet. De fjorten tok ambassadepersonalet som gisler for å fraholde politiet fra å rykke inn etter dem, og for å sikre seg utreise fra Cuba.

Ambassadens kubanske portner ble skutt da politiet likevel rykket inn. Ambassadens leder, pro-nuntius erkebiskop Giulio Einaudi, bekjentgjorde imidlertid i et kommunike at det ikke var kuler fra politiets side som drepte portneren; det kubanske politi hadde utelukkende benyttet tåregass.

LEFEBVRE AVVISER VATIKANETS KRAV

Den franske erkebiskop og leder for den tradisjonalistiske bevegelse, Marcel Lefebvre, har avvist de krav Vatikanet har stilt for en opphevelse av hans suspensjon. Vatikanet hadde forlangt at Lefebvre erklærte at beslutningene og reformene fra det annet Vatikankonsil, inklusive liturgireformen fra 1968, ikke var ugyldige. Dermed ser det ut som at Romas initiativer overfor tradisjonalistene i de senere måneder ikke vil føre til noe.

Erkebiskop Lefebvre akter i 1981 å foreta sin første diakonvielse i Tyskland. Det gjelder syv prestestuderende fra tradisjonalistenes seminar Zaitzkofen i Bayern. Seminaret har i siste semester 43 seminarister fra de tysktalende europeiske land, fra USA og fra Argentina. Hele femten begynte på første semester siste høst. Ettersom Lefebvre er gyldig viet biskop i den katolske kirke, gjelder også hans ulovlige prestevielse som gyldige ifølge kirkeretten.

PAVEREISE TIL FILIPPINENE INGEN STØTTE TIL PRESIDENT MARCOS

Manilas katolske erkebiskop, kardinal Jaime Sin, har gjort det klart at det ventede pavebesøk til Filippinene i februar 1981 ikke kommer til å innebære noen støtte til landets sterke mann, president Ferdinand Marcos.

Kardinal Sin opplyste samtidig at paven i forbindelse med besøket til Filippinene muligens kommer til å fortsette til Guam og Japan.

Vatikanet har ennå ikke bekreftet ryktene om et pavebesøk til Filippinene i februar.

IRSKER KIRKER ØNSKER BØNNEUKE FOR FRED

Lederne for de fire viktigste irske kirker har sammen oppfordret til bønn for fred i Nord-Irland fra den 28. desember til den 4. januar. Bønneuken skal gjennomføres i hele Irland. Det felles opprop er undertegnet av den katolske kirkes primas, kardinal Tomas O'Fiaich, den anglikanske primas, erkebiskop John W. Armstrong, den presbyterianske kirkes moderatør Ronal Craig og den irske metodistiske kirkes president, Sydney Callaghan.

I oppropet peker kirkelederne særlig på volden i Nord-Irland, som fryktes ytterligere å tilta dersom noen av de sultestreikende IRA-fanger i et nord-irsk fengsel skulle dø. Kirkelederne beklaget også den store arbeidsløshet og økonomiske usikkerhet.

KIRKESTRAFF MOT ALEXANDER OGORODNIKOV'S BROR

Den ortodokse metropolitt Ioann av Pskov ved Leningrad har ekskludert Alexander Ogorodnikovs bror, prestemunken Rafail Ogorodnikov, fra geistligheten i ekserkatet Pskov. Rafail bor i klosteret Pjotsjorij ved Pskov. Det står ham fritt å søke om å bli innlemmet i geistligheten i et annet russisk-ortodoks ekserkat.

Grunnen til det disiplinære tiltak mot Rafail Ogorodnikov er at han hadde bedt forhandlingslederen for prosessen mot broren Alexander om å få besøke broren for å høre hans skriftemål og gi ham nattverdens sakrament, uten først å ha bedt sin biskop om tillatelse til å søke om dette. Rafails søknad ble forøvrig avvist.

Alexander Ogorodnikov, grunnlegger og leder for det ortodokse ungdomsseminar i Moskva, ble i september dømt til elleve års frihetsstraff og befinner seg nå i et fengsel i Kalinin ved Moskva.

LIBANESISK ERKEBISKOP BEKLAGER EXODUS FRA JERUSALEM

Den melkittisk-katolske erkebiskop Georges Haddad av Tyros i Libanon har ved et besøk i Jerusalem nylig beklaget den betydelige kristne utflytting fra byen. Mens Jerusalem i 1950 hadde 45.000 kristne og i 1970 15.000, er tallet nå nede i ca. 10.000. Som hovedårsak tipper erkebiskop Haddad på et slags psykologisk trykk, som skyldes instabilitet og sosio-økonomiske vanskeligheter. Han fryktet også at den sterke utflytting fra Jerusalems gamle bydel kunne forvandle den hellige stad til et forlatt, arkitektonisk landskap.

SØKNAD OM RELIGIØSE RADIO- SENDINGER PÅ SLOVENSK AVVIST I JUGOSLAVIA

Myndighetene i den jugoslaviske provins Slovenia har avvist en kirkelig søknad om religiøse innslag i radio og fjernsyn. Ifølge myndighetene kunne dette ønske ikke bringes i samklang med landets forfatning, og dessuten mente man at intet behov for slike programmer forelå. Den katolske kirke i Jugoslavia har flere ganger bedt om religiøse programmer i massemediene. I Ungarn, Polen og DDR sendes det regelmessig religiøse programmer i radio.

Ny bok fra Det kateketiske senter:

FADER VÅR. Den bønne Jesus lærte vennene sine, kr. 18,—.
Tidligere er utkommet: GUD TILGIR MEG, kr. 15,—.

Selma Lagerløf: KRISTUSLEGENDER, en deilig samling legender som egner seg til høytlesning sammen med barna, fra 6 år og oppover, kr. 45,— ib.

De sist utkomne bøkene i serien: Hva Bibelen forteller oss: ABRAHAM, JOSEF, JESUS STILLER STORMEN, à kr. 18,—.

Endelig kom den norske oversettelsen av:

Flynn: KJÆRE HERR GUD, DET ER ANNA, vi gjengir: Anna hadde en forbausende evne til å spørre om — og gi svar på — livets største spørsmål. Hun syntes å forstå med usvikelig sikkerhet hensikten med livet. Kr. 45,— ib.

Dorothee Sølle: REISEN INNOVER. Om religiøs opplevelse. Tekster og kommentarer, kr. 75,— hf.

Vera Henriksen: KONGESPEIL, dette er en ny sagadronning Vera Henriksen lar komme til orde: Harald Hårdrådes første hustru, den russiskfødte Ellisiv (Jelisaveta Jaroslavna), kr. 125,— ib.

Broder Benedeit: SANKT BRENDANS HAVSEILAS! Boken forteller om den irske abbeden Brendan som drar over havet mot vest for å finne det forjettede land, og om hans mange eventyrlige opplevelser underveis, kr. 55,— hf.

Beatrijs av Nazareth: KJÆRLIGHETENS 7 MÅTER, oversatt av Kåre Langvik-Johannessen, illustrasjoner av Anne-Lise Knoff. Den antas å inneholde hennes egen åndelige erfaring om den guddommelige kjærlighets syv stadier, kr. 85,— hf.

Aage Hauken: TEOLOGENE SOM SKAPTE DET GAMLE TESTAMENTE. Boken henvender seg ikke til spesialisten, men er blitt til i håpet om å kunne lette litt på sløret som gjør det Gamle Testamente fjernt for den alminnelige, men reflekterende leser, kr. 89,— hf.

Elaine Pagels: DE GHOSTISKE EVANGELIER, evangeliene som kirken ikke ville bruke, kr. 98,— ib.

TORS DAG HOLDER VI ÅPENT FRA KL. 9 — 18.

ST. OLAV BOKHANDEL A/S

Akersveien 5, Oslo 1. Tlf. 20 72 48.

Åpent ki. 9—16, lørdager 9—14.

Torsdag 9—18.

**Caritas støtter medmennesker.
Støtter du Caritas?
Giro: 2020881**

Kirkerett . . .

(Forts. fra side 5)

Det merkelige er at det nå i vårt århundre var to paver som slett ikke var jurister, men hellige og kloke sjellesørgere, som tok initiativ til en kort sammenfattende nyformulering.

Pius X ga oppdrag til å lage en CODEX IURIS CANONICI. Kardinal Pietro Gasparri ledet arbeidet med som sekretær den unge monsignore Eugenio Pacelli, den senere pave Pius XII. Boken ble publisert i 1917 av pave Benedikt XV. Den omfatter 2414 kortfattede paragrafer, såkalte «canones». I fem avsnitt behandles: Generelle begrep. Personer (Pavestolen og dens departementer, bispedømmenes administrasjon, menighetene, klostrene). Saker (sakramenter og liturgi, kirkebygninger og økonomi). Prosesser (især mht ekteskap og hellegjøring. Kirkestraffer (ekskommunikasjon og interdikt, dvs de kirkelige former for ekskludering og lock-out).

Denne lovboken var en enorm forenkling og forbedring av den kirkerettslige situasjon. Men praksisen avslørte allikevel en del lakuner og det moderne samfunn utvikler seg raskt.

Derfor tok pave Johannes XXIII et vidtsynt initiativ da han den 25. januar 1959 ved en historisk gudstjeneste i S. Paolo fuori le mura kunnegjorde to viktige prosjekter for hele kirken: et konsil og en ny lovbok.

Som kjent ble konsilet holdt i Vatikanet i årene 1962-65, største partien under etterfølgeren Paul VI. Det er kanskje mindre kjent at arbeidet med en ny utgave av kirkens lovbok i disse 22 år har gått stadig frem og nå nærmer seg sin avslutning. Kommisjonen kunne hente verdifulle impulser fra det annet Vatikankonsil.

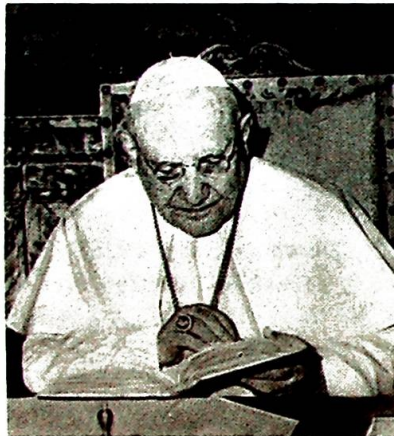
Ekspertene har holdt de nasjonale bispekonferansene omkring i verden

Redaksjonelt . . .

(Forts. fra s. 4)

fordi de trengte det. Jesus trengte vel heller ikke å bli døpt av Johannes. Men Jesus og hans hellige mor har vist veien også på disse områder med dyp respekt overfor den som hadde sendt dem. Første gang hører vi det, da jomfruen forferdet utbryter: «Meg skje etter ditt ord!» — Og nå igjen vandrer hun med sitt barn opp til helligdommen for å vise at hun er virkelig Herrens tjenerinne, og at hun ønsker å leve sitt liv i overensstemmelse med den pakt som fedrene hadde sluttet med Skaperen.

Hvem våger mon det samme? — Jesus og Maria gav oss eksemplet. Svend Aage Rasmussen

Pave Johannes XXIII forsto at det moderne samfunn ofte løper raskere enn den kirkelige rettsordning.

stadig orientert og sendt dem utkastene til lovbokens ymse deler, som biskopene etter konsultering med sine lokale ekspertgrupper har sendt tilbake med sine bemerkninger og forslag. Ifølge uoffisielle meldinger fra Roma har man nå begynt å trykke den definitive tekst, slik at den nye kirkelige lovbok kan ventes å bli promulgert i løpet av året 1981.

* * *

Avsluttende kan en si: Både når Kirken forkynner det store kjærlighetsbud og når den fremlegger juridiske regler, møter vi i begge tilfeller Guds kjærlighet, den Gode Hyrde som vil ledsage enhver på sin livsvei mot det endelige mål: den evige lykke hos Gud.

Gerard Vranken

SALVADOREANSK ERKEBISKOP ANKLAGER REGJERINGSJUNTA

Etter at mordene på fire amerikanske ordenssøstre i El Salvador ble kjent tidligere i desember, har erkebiskop Arturo Rivera i San Salvador offentlig beskyldt regjeringsjuntaen for medansvar for overgrepene mot kirken.

Rivera y Damas framsatte beskyldningene ved begravelsen av de fire myrdede nonner. Landets sikkerhetskrefter hadde sammen med høyreekstreme grupper stått bak mange slike mord, mente han, og følgelig var disse styrkers øverste ledelse, dvs. regjeringen, direkte ansvarlig i overgrepene. Erkebiskopen beklaget samtidig at erkebiskop Oscar Arnulfo Romeros mordere fremdeles var på frifot.

KARDINAL LYKKØNSKER KUPP-MAKERE

Erkebiskopen av Ouagadougou i Øvre Volta, kardinal Paul Zoungrana, har betegnet statskuppet i landet nylig som en Guds nådegave. Ved et besøk hos den nye statssjef i det vestafrikanske landet, oberst Saye Zerbo, uttrykte erkebiskopen at kirken delte folkets glede og ville støtte det nye regimes bestrebelser for det nasjonale framskritt.

STERKERE KATOLSK-METODISTISK ØKUMENISK DIALOG

I en audiens for medlemmer av den katolsk-metodistiske internasjonale økumeniske kommisjon, har pave Johannes Paul oppfordret til en forsterket dialog mellom de to konfesjoner. Denne kommisjon har nettopp behandlet sine kirkers syn på Den Hellige Ånd, og kom til at deres oppfatninger stemmer overens i alt grunnleggende og vesentlig.

Allslags snekkerarbeid utføres
REIDAR MYRVOLD & SØN

Glads vei 23, Grefsen
Tlf. 21 18 32

FORSIKRINGSBOKSSELKAPET LIVSFORSIKRINGSSELKAPET
VESTA HYGEA

MED TANKE PÅ FREMTIDEN

Mer om likkleidet i Torino

av Aage Hauken, O.P.

Det nummer av St. Olav som utkom 20. september, gav leserne en verdi-full omtale av Ian Wilson's bok «The Turin Shroud» (1979). Siden er det faktisk kommet en bok om samme emne på norsk, skrevet av den svenske biskop Sven Danell, oversatt og utgitt på Luther forlag. Da redaksjonen har fått denne tilsendt, gir den oss en kjærkommen anledning til å vie likkleidet ny oppmerksomhet. For undertegnede har likkleidet vært en gjenstand av største interesse i en del år, og muligheten til å få luftet sine refleksjoner omkring noe så usedvanlig, lar man ikke gå fra seg.

De fleste som skriver om likkleidet («sindonet» — av «sindon», gresk for «likklede») er amatører på området, og det er deres bøker som når det brede publikum. De som ikke er amatører i denne sak, er høyt spesialiserte vitenskapsmenn, leger, fysikere, biologer osv. Likkleidet har nemlig gitt opptakten til en ny vitenskapsgren, *sindonologi* og denne vitenskapsgrenen har kun ett objekt å konsentrere seg om, sindonet, likkleidet, som for tiden befinner seg i Torino, hvor det er i trygg forvaring hos de kirkelige myndigheter, selv om det juridisk sett tilhører ex-kong Umberto av Italia, bosatt i Portugal, som på samme tid er klenodiets eier og det eneste menneske som ikke har adgang til å se det da han lever i eksil.

Både Ian Wilson og Sven Danell er å betrakte som amatører «udi sindonologien». Forskjellen på de to bøkene er likevel stor. Wilson har levert et originalt historisk forskerarbeide, hvor han søker å påvise at dagens sindon i Torino er identisk med den kristne tradisjons «mandylion», som har vandret den vestlige verden rundt gjennom århundrene, fra Palestina til Edessa og videre til Konstantinopel, for så å ende i vest etter det fjerde korstog. Det er en bok av stor verdi, selv om resultatet selvfølgelig må ka-

raktiseres som en hypotese som det aldri vil være mulig å bevise i streng forstand. Likevel virker argumenteringen overbevisende på mange måter.

Sven Danells bok er langt mer beskjeden i sine hensikter. Den søker kun å orientere «mannen i gaten» om hva sindonet egentlig er. Dette gjør han på en enkel og oversiktlig måte, samtidig som han klarer å meddele atskillig informasjon om emnet. Boken anbefales herved alle som på en eller annen måte føler seg tiltrukket av denne historiske og vitenskapelige gåten, og i særdeleshet alle «hobby-sindonologer» (en kategori lavere enn «amatør-sindonologer»).

Som de fleste populariserende bøker om likkleidet er vel også Danells bok et partsinnlegg. Det viser seg nemlig å være temmelig umulig å skrive distansert og objektivt om sindonet. Den som først har latt seg utfordre av dets mange mysterier, klarer sjelden å bevare den absolutte ro. Gang på gang skjer det at kjente, klarttenkende og høyst veltrimmete hjerner her må melde pass (som med den anglikanske teolog J. A. T. Robinson, den berømte — eller beryktede — forfatteren av «Honest to God»).

Sindonet har gitt mange rasjonalister deres livs største sjokk. For sindonet har til denne dag unnveket alle tilfredsstillende (bort) forklaringer. Det er og forblir en gåte, — «mysteri» er et ord som vel passer bedre, og ikke bare på grunn av dets religiøse overtoner.

Tilbake til Danells bok. Den er skrevet på et tidspunkt da sindonologien står overfor et av sine mest avgjørende historiske øyeblikk: offentliggjørelsen av rapportene fra de vitenskapelige undersøkelser som ble foretatt av kledet i forbindelse med den siste utstillingen i 1978. (Undertegnede, som ikke tør regne seg selv som mer enn «hobby-sindonolog», knapt nok det, befant seg i Italia under denne begivenheten, men gikk glipp av sitt livs første sjanse til å få se relikvien fordi paven døde brått og uventet (Johannes Paul I), og all oppmerksomhet gikk mot Roma. Torino fikk vente.)

I påvente av de nye resultatene er intet naturligere enn å oppsummere de fakta som hittil er etablert. Danell får med det viktigste, uten å gå for meget i detalj. En mangel ved boken er en skikkelig bibliografi. En del slurv har sneket seg inn: bildet på s. 41 står på hodet, og tegningene på s. 64-65 er speilvendt. På s. 43 finner vi en trykkfeil: «soldatene til Paulus» skal selvfølgelig være «soldatene til Pilatus». Forfatteren er litt uforsiktig i sin måte å bruke de bibelske tekster på, og han synes helst å ville akseptere alle de tradisjonelle relikvier fra Jesu død som ekte. Dette bidrar til å gi boken et litt «frommere» preg enn det som er å fortrekke i en vitenskapelig sammenheng, men i en bok av dette format spiller det til syvende og sist mindre rolle.

Boken er i det vesentligste et resymé av Msg. Ricci's meget kompetente «L'uomo della sindone è Gesù» (1969). Ricci er en av de mest kjente, djerne og spekulative sindonologer i vår tid. I tillegg har Danell benyttet en del mindre arbeider.

I sin fremstilling har han unngått å ta stilling til det viktige spørsmålet om hvorvidt sindonet er identisk med det mandylion som ble oppbevart i Jerusalem eller med det mer kjente mandylion i Edessa. Dette bidrar til å gi første kapittel et noe ulogisk preg.

Ellers er boken tiltrekkende og vel-skrevet.

Boken bærer titelen «Kan det være Jesus?», og dersom det viser seg at sindonet virkelig stammer fra det første kristne århundre, ja, da kan det selvfølgelig være det. Dette er en foreløpig konklusjon. Vi vet ennå ikke med sikkerhet hvordan likkleidet skal dateres. Og skulle det vise seg, etter at nye og mer pålitelige prøver er blitt utført (f. eks. carbon-14 analysen), at sindonet stammer fra Jesu tid, da er det fremdeles ikke bevist at det er Jesu likkleide vi her står overfor. Men sannsynligheten vil ikke lenger kunne utelukkes.

Det sensasjonelle ved det hele er naturligvis at moderne mennesker, og blant dem moderne teologer, har ven- net seg til å tro uten «bevis», og be-

vare troen på at Gud er aktiv og virkelig uten å være avhengige av naive «overnaturlige» måter å forstå hans virke på. Dette har egentlig vært en sunn og nyttig landevinning innen teologien. Men etter en slik rasjonelt tilfredsstillende dusj kommer sindonet som noe av et fremmedlegeme i moderne religiøs bevissthet — for teologer en torn i kjødet, for tradisjonister en lettelse («hva sa jeg!»), men for de aller fleste av oss et kuriøsum og et spørsmålstegn:

Dersom sindonet er fusk, må den som laget det (formodentlig en middelalders kunstner) ha sittet inne med opplysninger om korsfestelsen som først er blitt kjent i moderne tid (og ikke minst gjennom de undersøkelser som sindonologien har ført til). Han må ha visst hvordan den romerske piskeren var som ble benyttet (med lærknuter såvel som blykuler); han må ha tatt seg den frihet å anta at Jesus fikk langt mer enn de 39 slag; han må ha foretrukket å tro at tornekronen hadde form av en hjelm mer enn en krone; han må ha visst at den dødsdømte bare bar den del av korset, «patibulum», som utgjorde tverrbjelken og ble festet til staken som sto på retterstedet; han må ha kjent til (og dette er virkelig sensasjonelt) at naglene ikke gikk gjennom håndflaten, men gjennom håndleddet — noe han umulig kan ha hentet fra den kristne ikonografi og annen kunst; han må ha visst at det var jødisk skikk å legge et par mynter eller potteskår på den døde øyelokk; han må ha kjent til at kjake, hender og føtter var bundet sammen med tøystykker for å forhindre at «rigor mortis»

tvang legemet tilbake i den stilling det hadde på korset, i dødsøyeblikket; han må ha passet på at bare ryggen hadde direkte kontakt med kledet, mens fronten kun var i løselig kontakt med tekstilet; han må dristet seg til å «male» Jesus naken; og sist, men ikke minst: han må ha visst at dersom portrettet skulle kunne overbevise de som sitter ved mikroskopene i det 20. århundre, måtte han male tredimensjonalt og få med seg dybdevirkninger. Dette bare for å nevne noen av de best kjente fakta om sindonet.

Man kan bare gispe ved tanken. En slik «kunstner» må ha vært utstyrt med overnaturlige evner. Intellektuell redelighet synes umiddelbart å antyde at en slik «kunstner» blir langt mer av et tankekors enn om sindonet faktisk skrev seg fra antikken. Man står overfor valget mellom to ubehagelige fakta, sett med rasjonalistens øyne, og dersom valget faller på «kunstneren» heller enn på sindonets ekthet, er det stor sannsynlighet for at (anti)religiøse fordommer er på ferde.

Hittil har det nemlig ikke latt seg gjøre å påvise farvestoffer, rester av maling o.l., på kledet. Hittil har de for den seriøse sindonologi gått i sindonets favør. Kanskje har vi likevel mottatt det første varsel om neste etappe av sindonologiens historie: Mac Crone, Chicago, har i en hemmelig rapport til den engelske assosiasjon for sindonologi, hevdet at han nylig har oppdaget store mengder av farvestoffer i kledet (undersøkelsene er foretatt fra tråder og stykker som er fjernet fra likkledet). Han konkluderer

derer på grunnlag av dette at kledet er malt av en anonym kunstner i det 14. årh.

Det sier seg selv at neste etappe av diskusjonen omkring kledet vil bli ytterst interessant, for ikke å si dramatisk. En ting blir mer opplagt for hver dag som går: det er på høye tid at ekspertene får utføre de resterende prøvene, som også er de mest sikre, men medfører at den del av kledet som utsettes for prøvene blir ødelagt som følge. Av nettopp denne grunn har de kirkelige myndigheter vegret seg for å gi tillatelse til dette (sindonet har jo status av relikvie). Det er å håpe at Mac Crone's undersøkelser vil tvinge frem videre eksperimenter.

Imens får vi andre, «amatør-sindonologer», «hobby-sindonologer» og «ikke-sindonologer-på noen-som-helst-måte», holde pusten, vente og se.

Sven Danell:

«Kan det være Jesus?»

Luther Forlag, 1980.

RADIOMESSE FOR KATOLIKKER I KINA

Radiostasjonen Central Broadcasting System i Taiwans hovedstad Taipei er begynt å kringkaste katolske messer på kinesisk beregnet på lyttere på det kinesiske fastland. De prester og biskoper som deltar i sendingene legger stor vekt på en klar uttale, for å lette mulige avskrifter. De kinesiske katolikker kjenner nemlig ikke messen på sitt eget språk. Den liturgireform som åpnet for messen på folkespråket kom etter det annet Vatikankonsil og mange år etter at kontakten ble brutt mellom den katolske verdenskirke og de kinesiske katolikker.

Paradoksalt nok har den nasjonale, kommunistvennlige versjon av katolisismen som ble fremmet etter 1955, ikke overtatt denne reform, men har holdt på den gamle latinske og tridentinske messe.

ST. OLAV

Katolsk tidsskrift for
religion og kultur

Medarbeidere:

Svend Aage Rasmussen,
ansv.

Claes Tande
Aage Hauken, O.P.
Ester Mikalsen
Marit Flagestad

Redaksjonens adresse:

Akersveien 5, Oslo 1.
Redaktøren treffes best torsdager kl. 9—10, tlf. 20 27 35
(privat 032/53 373).

Ekspedisjon:

Akersveien 5, Oslo 1.
Kontortid 9—16,
lørdag 9—14. Tlf. 20 72 48.

Abonnement (direkte eller gjennom postkontorene).
Kr. 95,— pr. år.
For halvår kr. 50,—.
Utlandet utenfor Skandinavia
kr. 110,— pr. år.
Annonser 10 dager før
utgivelsesdagen.
24 numre åhlig.
Postgiro 20 46 480.